



SUV XO‘JALIGI SOHASIDA KASBIY MALAKALARNI
RIVOJLANTIRISH BO‘YICHA TARMOQ KENGASHI

KASBIY STANDART

**NASOS QURILMALARI VA GIDROTEXNIKA
JIHOZLARINING EKSPLUATATSIYASI,
TA‘MIRI VA XIZMAT KO‘RSATISH
BO‘YICHA MUTAXASSIS**



“Nasos qurilmalari va gidrotexnik jihozlarning ekspluatatsiyasi, ta’miri va xizmat ko’rsatish bo’yicha mutaxassis” kasbiy standarti 2025-yil 18-dekabrda Kasbiy malakalarni rivojlantirish bo’yicha Respublika kengashi majlisining 114-son bayoni bilan tasdiqlangan “Kasbiy standart shakli” hamda Milliy malaka tizimini rivojlantirish instituti direktorining 2025-yil 19-dekabrda 55-son buyrug’i bilan tasdiqlangan “Kasbiy standartlarni ishlab chiqish va yangilash metodologiyasi”ga muvofiq, Suv xo’jaligi sohasida kasbiy malakalarni rivojlantirish bo’yicha tarmoq kengashi tomonidan ishlab chiqilgan.

KASBIY STANDART

Nasos qurilmalari va gidrotexnik jihozlarining ekspluatatsiyasi, ta'miri va xizmat ko'rsatish bo'yicha mutaxassis

Reyestr raqami:

UZ-KS-2026-T1.0-0101



I. Umumiy ma'lumotlar

1. Kasbiy standartning qo'llanilish sohasi: Ushbu Kasbiy standart Nasoslar va nasos stansiyalarini ta'mirlash va ekspluatatsiyasi bo'yicha chilangar, Nasos qurilmalari mashinisti, Meliorativ texnika operatori, Texnik meliorator, Nasos stansiyasi va gidrotexnik qurilmalar jihozlarini ta'mirlash va o'rnatish bo'yicha texnik, Nasoslar va nasos stansiyalaridan foydalanish xizmati texnigi, kasblari bo'yicha ta'lim dasturlarini ishlab chiqishda, kasbiy malakalarni mustaqil baholashda, shuningdek, tashkilotlarda xodimlarni boshqarish sohasida keng ko'lamli vazifalarni hal qilishda qo'llaniladi.

2. Ushbu Kasbiy standartda quyidagi asosiy tushunchalar va atamalar qo'llaniladi:

bilim – kasbiy faoliyat doirasidagi vazifalarni bajarish uchun zarur bo'ladigan, o'rganilgan va o'zlashtirilgan ma'lumotlar;

DACUM – korxonaning tajribali xodimlaridan iborat ekspert guruhlarida tuzilgan guruh muhokamalarini o'tkazish usuli;

informal ta'lim – aniq maqsadga yo'naltirilgan, ammo institutsionallashtirilmagan (muayyan qoidalar va normalarni mujassamlashtirmagan), rasmiy yoki norasmiy ta'limdan ko'ra kamroq tashkillashtirilgan va tarkiblashtirilgan hamda oiladagi, ish joyidagi, yashash joyidagi va kundalik hayotdagi o'quv faoliyatini o'z ichiga olgan ta'lim shakli;

iqtisodiy faoliyat turi – savdo uchun mo'ljallangan mahsulot ishlab chiqarish (xizmat ko'rsatish) maqsadida u yoki bu turdagi resurslarni (uskunalar, mehnat, texnologiya va boshqalar) birlashtirishga asoslangan ishlab chiqarish jarayoni;

kasb – ko'nikma va bilimlarni talab qiladigan muayyan funksiyalar va vazifalarni bajarish bilan bog'liq bo'lgan faoliyat turi;

kasb xaritasi – kasb nomi, mehnat funksiyalari tavsifi, kasbga qo'yiladigan asosiy xususiyatlar va talablarni o'z ichiga olgan muayyan kasb to'g'risidagi tizimlashtirilgan ma'lumotlarni o'z ichiga olgan kasbiy standartning tarkibiy elementi;

kasbiy standartlar reyestri – bu kasbiy standartlarning nomi, qamrab olingan kasblar, uni qabul qilishga oid qaror (buyruq) rekvizitlari hamda amal qilish muddatini o'z ichiga olgan tizimlashtirilgan ro'yxat;

ko'nikma – mehnat vazifasi doirasida alohida yoki yakka harakatlarni jismoniy va aqliy jihatdan bajarish;

mehnat funksiyasi – kasbiy faoliyat doirasida xodim tomonidan belgilangan natijaga erishish uchun amalga oshiriladigan mehnat vazifalari majmui;

mehnat vazifasi – mehnat funksiyasi doirasida xodimga yuklanadigan (topshiriladigan) ishning aniq turi;

mehnat harakatlari – xodimning mehnat predmeti bilan o'zaro ta'sirida muayyan mehnat natijasiga erishiladigan jarayon;

norasmiy ta'lim – ta'lim xizmatlari taqdim etilishini ta'minlovchi shaxs yoki tashkilot tomonidan institutsionallashtirilgan (muayyan qoidalar va normalarni mujassamlashtiruvchi), aniq maqsadga yo'naltirilgan va rejalashtirilgan, shaxsni butun hayoti davomida o'qitishdagi rasmiy ta'limga qo'shimcha va (yoki) uning muqobil shakli.

3. Kasbiy standartni ishlab chiqishga asos bo'lgan normativ huquqiy hujjatlar:

O'zbekiston Respublikasining 2025-yil 30-iyuldagi O'RQ–1076-son Qonuni bilan tasdiqlangan "O'zbekiston Respublikasining Suv kodeksi".

O'zbekiston Respublikasining "Gidrotexnika inshootlarining xavfsizligi to'g'risida" 2023-yil 30-avgustdagi O'RQ–865-son Qonuni.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Qishloq xo'jaligida yer va suv resurslaridan samarali foydalanish chora-tadbirlari to'g'risida" 2019-yil 17-iyundagi PF–5742-son Farmoni;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasi suv xo'jaligini rivojlantirishning 2020–2030-yillarga mo'ljallangan konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida" 2020-yil 10-iyuldagi PF–6024-son Farmoni;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Yangi O'zbekiston ma'muriy islohotlarini amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida" 2022-yil 21-dekabrda PF–269-son Farmoni;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Respublika ijro etuvchi hokimiyat organlari faoliyatini samarali yo'lga qo'yishga doir birinchi navbatdagi tashkiliy chora-tadbirlar to'g'risida" 2023-yil 21-yanvardagi PF–14-son Farmoni;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ma'muriy islohotlar doirasida Suv xo'jaligi sohasida davlat boshqaruvini samarali tashkil qilish chora-tadbirlari to'g'risida" 2023-yil 20-iyundagi PF–101-son Farmoni;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Suv xo'jaligida zamonaviy boshqaruv tizimini joriy qilish va rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlarini belgilash to'g'risida" 2024-yil 7-maydagi PF–74-son Farmoni;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Suv sohasini raqamlashtirish jarayonini yanada jadallashtirish va barqaror rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida" 2025-yil 13-oktabrdagi PF–183-son Farmoni.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2017–2021-yillarda qayta tiklanuvchi energetikani yanada rivojlantirish, iqtisodiyot tarmoqlari va ijtimoiy sohada energiya samaradorligini oshirish chora-tadbirlari dasturi to'g'risida" 2017-yil

26-maydagi PQ–3012-son Qarori;

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Suv resurslarini boshqarish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” 2019-yil 9-oktabrdagi

PQ–4486-son Qarori;

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Qishloq xo‘jaligida suv tejoychi texnologiyalarni joriy etishni rag‘batlantirish mexanizmlarini kengaytirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” 2019-yil 25-oktabrdagi PQ–4499-son Qarori;

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Jizzax va Sirdaryo viloyatlarida suv resurslaridan samarali foydalanish va yerlarning meliorativ holatini yaxshilash bo‘yicha kechiktirib bo‘lmaydigan chora-tadbirlar to‘g‘risida” 2020-yil

11-avgustdagi PQ–4801-son Qarori;

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Qoraqalpog‘iston Respublikasida suv resurslaridan samarali foydalanish va yerlarning meliorativ holatini yaxshilash bo‘yicha kechiktirib bo‘lmaydigan chora-tadbirlar to‘g‘risida” 2020-yil 5-dekabrdaqi PQ–4912-son Qarori;

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Qishloq xo‘jaligida suvni tejaydigan texnologiyalarni joriy etishni yanada jadal tashkil etish chora-tadbirlari to‘g‘risida” 2020-yil 11-dekabrdaqi PQ–4919-son Qarori;

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “O‘zbekiston Respublikasida suv resurslarini boshqarish va irrigatsiya sektorini rivojlantirishning 2021–2023-yillarga mo‘ljallangan strategiyasini tasdiqlash to‘g‘risida” 2021-yil 24-fevraldaqi

PQ–5005-son Qarori;

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “O‘zbekiston Respublikasi Suv xo‘jaligi vazirligi faoliyatini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” 2021-yil 6-apreldaqi PQ–5055-son Qarori;

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Aydar-Arnasoy ko‘llar tizimi boshqaruvini takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” 2022-yil 22-fevraldaqi PQ–141-son Qarori;

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Qishloq xo‘jaligida suvni tejaydigan texnologiyalarni joriy etishni yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” 2022-yil 1-martdaqi PQ–144-son Qarori;

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Quyi bo‘g‘inda suv resurslarini boshqarishni takomillashtirish hamda suv iste‘molchilari orasidagi munosabatlarni tartibga solish chora-tadbirlari to‘g‘risida” 2022-yil 1-martdaqi PQ–145-son Qarori;

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “O‘zbekiston Respublikasi Suv xo‘jaligi vazirligi faoliyati yanada takomillashtirilganligi munosabati bilan O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining ayrim qarorlariga o‘zgartirishlar kiritish to‘g‘risida” 2022-yil 13-apreldaqi PQ–205-son Qarori;

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Orolbo‘yi havzasida suv resurslarini iqlim o‘zgarishiga mos holda boshqarish” loyihasini Osiyo taraqqiyot banki ishtirokida amalga oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” 2022-yil 27-sentyabrdaqi PQ–381-son Qarori;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Suv ta'minoti og'ir bo'lgan hududlardagi aholi tomorqa yerlari va dehqon xo'jaliklarini suv bilan kafolatli ta'minlash maqsadida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining ayrim qarorlariga o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish to'g'risida" 2022-yil 12-oktyabrdagi PQ–394-son Qarori;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Toshkent viloyatida qishloq xo'jaligini yanada rivojlantirishning qo'shimcha chora-tadbirlari to'g'risida" 2022-yil

1-dekabrdagi PQ–435-son Qarori;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Suv xo'jaligi sohasida investitsiya mablag'laridan samarali foydalanish maqsadida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2015-yil 24-martdagi "Janubiy Qoraqalpog'istonda suv resurslarini boshqarishni yaxshilash" loyihasini Jahon banki ishtirokida amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ–2324-son qaroriga o'zgartirishlar kiritish haqida"

2022-yil 7-dekabrdagi PQ–437-son Qarori;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Yer osti suv resurslarini muhofaza qilish va ulardan oqilona foydalanishni tartibga solish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" 2022-yil 7-dekabrdagi PQ–439-son Qarori;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Suv resurslaridan foydalanish samaradorligini oshirish bo'yicha kechiktirib bo'lmaydigan chora-tadbirlar to'g'risida" 2023-yil 1-apreldagi PQ–107-son Qarori;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasi aholisi va hududining seysmik xavfsizligini ta'minlash tizimini yanada takomillashtirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" 2023-yil 16-maydagi PQ–158-son Qarori;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Baliqchilik xo'jaligi ehtiyojlari uchun suv havzalaridan foydalanish tartibini takomillashtirish hamda baliq ovlash va suv bo'yi turizmi maskanlarini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida" 2023-yil

18-avgustdagi PQ–281-son Qarori;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston – 2030" strategiyasini 2023-yilda sifatli va o'z vaqtida amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida" 2023-yil 11-sentabrdagi PQ–300-son Qarori;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Quyi bo'g'inda suv resurslarini boshqarish tizimini takomillashtirish hamda suv resurslaridan foydalanish samaradorligini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida" 2024-yil 5-yanvardagi

PQ–5-son Qarori;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasida suv resurslarini boshqarish va irrigatsiya sektorini rivojlantirishning 2025–2028-yillarga mo'ljallangan dasturini tasdiqlash to'g'risida" 2025-yil 15-avgustdagi PQ–250-son Qarori;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Quyi bo'g'inda suv resurslarini boshqarish tizimini yanada takomillashtirish hamda sohaning xususiy sektor uchun jozibadorligini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida" 2025-yil 14-oktabrdagi

PQ–302-son Qarori.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Tabiatdan foydalanish sohasida davlat xizmatlari ko'rsatishning ayrim ma'muriy reglamentlarini tasdiqlash to'g'risida" 2018-yil 31-martdagi 255-son Qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Suv xo'jaligi tashkilotlari tomonidan sanoat va energetika tashkilotlariga texnik suv yetkazib berish bo'yicha ko'rsatilgan xizmatlar uchun haq to'lash tartibi to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida" 2018-yil 12-dekabrda 1008-son Qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "2019–2020-yillarda suv ta'minoti og'ir bo'lgan hududlardagi aholi tomorqalariga suv yetkazib berish uchun sug'orish quduqlarini qazishga doir chora-tadbirlar to'g'risida" 2018-yil 14-dekabrda 1019-son Qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Samarqand shahri hududidagi kanallar va kollektor-drenaj tarmoqlarining holatini yaxshilash va atroflarini obodonlashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" 2019-yil 17-aprelda 322-son Qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Samarqand viloyatida Bulung'ur suv omborini qurish" loyihasini amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida" 2019-yil 17-mayda 413-son Qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "O'zbekiston Respublikasi Suv xo'jaligi vazirligining "O'zsuvqurilishta'minot" respublika birlashmasi tarkibidagi "Gidromexanizatsiya" davlat unitar korxonasini tugatish to'g'risida" 2019-yil 14-iyunda 497-son Qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "O'zbekiston Respublikasi hududidagi suv obyektlarining suvni muhofaza qilish va sanitariya-muhofaza zonalarini belgilash tartibi to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida" 2019-yil 11-dekabrda 981-son Qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Suv iste'molchilari uyushmalari faoliyatini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" 2019-yil 11-dekabrda 982-son Qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "O'zbekiston Respublikasi hukumatining ayrim qarorlariga o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish to'g'risida" 2020-yil 15-yanvarda 26-son Qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Qishloq xo'jaligi ishlab chiqaruvchilarining suvni tejaydigan texnologiyalarni joriy etish bo'yicha xarajatlarning bir qismini qoplash chora-tadbirlari to'g'risida" 2021-yil 23-fevralda 95-son Qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Suv resurslaridan oqilona foydalanish va suv xo'jaligi obyektlaridan foydalanish borasida davlat-xususiy sheriklikni kengaytirish chora-tadbirlari to'g'risida" 2021-yil 10-aprelda 199-son Qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Aydar-Arnasoy ko'llar tizimi boshqaruvini tashkil etishning qo'shimcha chora-tadbirlari to'g'risida" 2022-yil

26-martdagi 136-son Qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Quyi bo'g'inda suv resurslarini boshqarish samaradorligini oshirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" 2022-yil 19-apreldagi 196-son Qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "2022-yilda kutilayotgan suv tanqisligi sharoitida qishloq xo'jaligi ekinlarini suv bilan ishonchli ta'minlashga qaratilgan kechiktirib bo'lmaydigan chora-tadbirlar to'g'risida" 2022-yil 10-maydagi 243-son Qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Qishloq xo'jaligi ishlab chiqaruvchilarining suvni tejaydigan sug'orish texnologiyalarini joriy etish va muqobil energiyadan foydalanish bo'yicha xarajatlarining bir qismini qoplashga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" 2022-yil 7-iyundagi 315-son Qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "O'zbekiston Respublikasi Suv xo'jaligi vazirligi faoliyati takomillashtirilishi munosabati bilan O'zbekiston Respublikasi hukumatining ayrim qarorlariga o'zgartirishlar kiritish, shuningdek, ba'zilarini o'z kuchini yo'qotgan deb hisoblash to'g'risida" 2022-yil 18-iyuldagi 388-son Qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Qashqadaryo viloyatining Shahrisabz tumanida Tamshush suv inshootlaridan foydalanish direksiyasini tashkil etish to'g'risida" 2022-yil 21-sentabrdagi 517-son Qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Qashqadaryo viloyati tajribasi asosida suv resurslarini boshqarish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" 2022-yil 12-dekabrdagi 703-son Qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Yerlar degradatsiyasiga qarshi kurashish tadbirlarini monitoring qilish, baholash va hisobot shakllarini ishlab chiqish hamda ularning natijalarini chop etish tartibi to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida" 2023-yil 2-fevraldagi 50-son Qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Xorazm viloyati hududidan oqib o'tgan Amudaryo daryosining qirg'oq himoya dambalari va inshootlarini sel-toshqin suvlaridan himoya qilish ishlarini tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida" 2023-yil 11-avgustdagi 365-son Qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Qashqadaryo viloyatining Kasbi tumanida qishloq xo'jaligida suv hisobini yuritish tizimini raqamlashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" 2023-yil 14-avgustdagi 371-son Qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Davlatga tegishli suv havzalarini tadbirkorlik subyektlariga "e-auksion" elektron savdo platformasi orqali ijaraga berish tartibi to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida" 2023-yil 2-sentabrdagi 441-son Qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Suv omborlarida seysmologik va seysmometrik kuzatuvlar tizimi takomillashtirilganligi munosabati bilan Vazirlar Mahkamasining "Respublikaning seysmik faol hududlarida joylashgan suv omborlarida instrumental seysmologik kuzatuvlarni doimiy amalga oshirish

tizimini joriy etish to'g'risida" 2020-yil 17-dekabrda 792-son qaroriga o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish haqida" 2023-yil 19-sentabrda 479-son Qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "O'zbekiston Respublikasi Suv xo'jaligi vazirligi huzuridagi suv xo'jaligi obyektlari xavfsizligini va suvdan foydalanishni nazorat qilish inspeksiyasi faoliyatini tartibga soluvchi ayrim normativ-huquqiy hujjatlarni tasdiqlash to'g'risida" 2023-yil 27-sentabrda 500-son Qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Suv yetkazib berish xizmati" davlat muassasalari faoliyatini tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida" 2024-yil 9-fevralda 79-son Qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Gidrotexnika inshootlaridan foydalanish davrida favqulodda vaziyatlar natijasida yetkazilgan zararining o'rnini qoplash tartibini belgilash to'g'risida" 2024-yil 30-iyulda 457-son Qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "O'zbekiston Respublikasi Suv xo'jaligi vazirligi faoliyatini tartibga soluvchi normativ-huquqiy hujjatlarni tasdiqlash to'g'risida" 2024-yil 7-oktabrda 645-son Qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Suvdan foydalanish va uni muhofaza qilish ustidan davlat nazoratining samaradorligini oshirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" 2025-yil 7-iyulda 352-son Qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Sug'oriladigan yerlarning meliorativ holatini yaxshilash dasturlarini shakllantirish va amalga oshirish ishlarini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" 2025-yil 30-iyulda 401-son Qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Suv xo'jaligi sohasida ilmiy-tadqiqot ishlarini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" 2025-yil 31-iyulda 482-son Qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "O'zbekiston Respublikasida suv xo'jaligi balanslarini tuzish tartibi to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida" 2025-yil 28-avgustda 545-son Qarori.

4. Ushbu Kasbiy standartda quyidagi qisqartirishlar qo'llaniladi:

masalan

MMR – Milliy malaka ramkasi;

TMR – Tarmoq malaka ramkasi.

II. Kasbiy standartning pasporti

1.	Kasbiy standartning nomi:	Nasos stansiyalari va gidrotexnik uskunalarni ekspluatatsiya qilish, ta'mirlash va texnik xizmat ko'rsatish	
2.	Kasbiy faoliyatning asosiy maqsadi:	Nasoslar va nasos stansiyalarining to'g'ri, xavfsiz va samarali ishlashini ta'minlash, ularni boshqarish, texnik xizmat ko'rsatish, joriy/profilaktik ta'mirlash ishlarini amalga oshirish	
3.	IFUT bo'yicha seksiya, bo'lim, guruh, sinf va kichik sinf:	<p>A Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi</p> <p>01 Dehqonchilik va chorvachilik, ovchilik va bu sohalarda xizmat ko'rsatish</p> <p>01.6 Qishloq xo'jalik sohasidagi yordamchi faoliyat turlari</p> <p>01.61 Qishloq xo'jalik ekinlari yetishtirish sohasidagi yordamchi faoliyat turlari</p> <p>01.61.3 Qishloq xo'jalik sug'orish uskunalariga xizmat ko'rsatish</p> <p>E Suv bilan ta'minlash; kanalizasiya tizimi, chiqindilarni yig'ish va utilizatsiya qilish</p> <p>36 Suvni yig'ish, qayta ishlash va taqsimlash</p> <p>36.0 Suvni yig'ish, tozalash va taqsimlash</p> <p>36.00 Suvni yig'ish, tozalash va taqsimlash.</p> <p>36.00.0 Suvni yig'ish, tozalash va taqsimlash</p>	
4.	Kasbiy standartning qisqacha mazmuni:	Nasos uskunalari va nasos stansiyalarining uzluksiz, xavfsiz va samarali ishlashini ta'minlovchi o'rta bo'g'in texnigi va suv ta'minoti, sug'orish, kanalizatsiya va sanoat tizimlarida nasoslarning ish rejimini kuzatadi, ularni ishga tushiradi, nazorat qiladi, texnik xizmat ko'rsatadi va nosozliklarni bartaraf etadi. Mutaxassis o'z faoliyatida gidravlika, elektrtexnika, mexanika va avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlari asoslariga tayanadi. Kasb O'zbekiston sharoitida suv resurslaridan samarali foydalanish, qishloq xo'jaligi va kommunal xizmatlar tizimini barqaror yuritishda muhim ahamiyatga ega.	
5.	Qamrab olingan kasblar ro'yxati va malaka darajasi:	Kasblar kodi va nomi:	TMR dagi malaka darajasi:
		72335020 Nasoslar va nasos stansiyalarini ta'mirlash va ekspluatatsiyasi bo'yicha chilangar	3
		81319471 Texnologik nasoslar mashinisti	3
		83429006 Meliorativ texnika operatori	3
		31423003 Texnik meliorator	5
		31159010 Nasos stansiyasi va gidrotexnik qurilmalar jihozlarini ta'mirlash va o'rnatish bo'yicha texnik	5
31159011 Nasoslar va nasos stansiyalaridan foydalanish xizmati texnigi	5		

III. Kasbiy faoliyat turining funksional xaritasi

Kasblar		Mehnat funksiyalari		Mehnat vazifalari	
T/r	Kodi va nomi	Kodi	nomi	Kodi	nomi
1	7233132 Nasoslar va nasos stansiyalarini ta'mirlash va ekspluatatsiyasi bo'yicha chilangar	A1.3	Nasos uskunalarning texnik holatini tekshirish	A1.01.3	Vizual va instrumental usulda holatini aniqlash
				A1.02.3	Uskunalarni ishga tushirishdan oldin va so'ng tekshirish
		A2.3	Nasoslarni va ularning qismlarini ta'mirlash	A2.01.3	Nosoz qismlarni aniqlab, ularni ta'mirlash yoki almashtirish
				A2.02.3	Ta'mirdan so'ng yig'ish, sozlash va ishga tushirish
				A2.03.3	Podshipnik, muhr, impeller, val, korpus, mufta kabi qismlar bilan ishlash
		A3.3	Uskunalarni montaj va demontaj qilish	A3.01.3	Texnik chizmalar asosida jihozlarni yig'ish va qismlarga ajratish
				A3.02.3	Yangi yoki ta'mirdan chiqqan nasoslarni o'rnatish
				A3.03.3	Quvurlar, armaturalar va biriktiruvchi qismlarni ulash
		A4.3	Nasos stansiyalarini ekspluatatsiya qilish	A4.01.3	Nasosni ishga tushirish, ishlash jarayonida kuzatish va to'xtatish
				A4.02.3	Oqim, bosim, harorat kabi parametrlarni doimiy nazorat qilish
				A4.03.3	Zaxira nasoslarni ulash va avtomatik tizimlarni sozlash
		2	81319471 Texnologik nasoslar mashinisti	B1.3	Nasos qurilmalari va ularning yordamchi uskunalarni ishga tushirish va to'xtatish
B1.02.3	Bosim, daraja, harorat kabi ishchi parametrlarni belgilangan rejimga keltirish				
B2.3	Nasos stansiyalaridagi qurilmalarni texnologik rejim asosida boshqarish			B2.01.3	Zaxira nasoslarni navbatmanavbat ulash
				B2.02.3	Vana, klapan, kranlarni to'g'ri tartibda ochish/yopish
B3.3	Yengil texnik xizmat ishlarini bajarish			B3.01.3	Moylash, sathni tekshirish
				B3.02.3	Filtrlarni, havo chiqarish valflarini tozalash
B4.3	Nosozliklar haqida mexanik (chilangar) va dispetcherga xabar berish			B4.01.3	Avariya holatlarida favqulodda to'xtatish
				B4.02.3	Yozma va og'zaki axborot berish

3	8342031 Meliorativ texnika operatori	D1.3	Meliorativ texnikalarni boshqarish	D1.01.3	Texnikaning texnik holatini ishga tushirishdan oldin tekshirish (dvigatel, gidravlika, tormoz, signal tizimi)
				D1.02.3	Suv chiqarish yoki sug'orish tizimlarida yer osti quvurlarini yotqizish ishlarini bajarishda texnikani boshqarish
		D2.3	Meliorativ texnikani boshqarish va ekspluatatsiya qilish	D2.01.3	Meliorativ texnikaning ishga tayyor holatini ta'minlash
				D2.02.3	Sug'orish, quritish, drenaj, yer tekislash, ariq va kanal qazish ishlarini bajarish
				D2.03.3	Meliorativ texnika ekspluatatsiyasi bo'yicha texnik hujjatlarni yuritish
		D3.3	Nasos va drenaj tizimlarini ishlatish	D3.01.3	Nasos va drenaj qurilmalarining ishga tayyorligini tekshirish
				D3.02.3	Nasos va drenaj tizimlarini ishga tushirish
				D3.03.3	Suv chiqarish va drenajlash jarayonini boshqarish
		4	3142013 Texnik meliorator	E1.5	Melioratsiya tizimlarini loyihaviy hujjatlar asosida o'rganish va tahlil qilish
E1.02.5	Tizim elementlari (kanal, quvur, drenaj tarmog'i, nasos stansiyasi va h.k.) o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlash				
E1.03.5	Geologik va gidrologik sharoitlarga loyiha mosligini tekshirish				
E2.5	Melioratsiya tizimlarining texnik holatini nazorat qilish			E2.01.5	Melioratsiya tizimlari holatini rejalashtirilgan tekshiruv asosida ko'zdan kechirish
				E2.02.5	Gidromeliorativ qurilmalarning ishlashini kuzatish
				E2.03.5	Tizimdagi nosozliklarni aniqlash va hujjatlashtirish
E3.5	Meliorativ texnika va uskuna ishlashini nazorat qilish			E3.01.5	Meliorativ texnika va uskunaning ishga tayyorligini tekshirish
				E3.02.5	Texnika va uskunani ishga tushirish va ishlash jarayonini nazorat qilish
				E3.03.5	Texnik xizmat ko'rsatish ishlarini nazorat qilish
5	3115047 Nasos stansiyasi va gidrotexnik qurilmalar jihozlarini ta'mirlash va	F1.5	Montaj va ta'mirlash ishlari uchun kerakli chizmalar, sxemalar, texnik shartlarni o'rganish va tayyorlash	F1.01.5	Montaj va ta'mirlash ishlari uchun kerakli chizmalar, sxemalar, texnik shartlarni o'rganish va tayyorlash
		F2.5		F2.01.5	Asosiy jihozlar (nasoslar, armaturalar, quvurlar) va yordamchi mexanizmlarni joylashtirish

	oʻrnatish boʻyicha texnik		Nasos stansiyalari jihozlari montajga tayyorlash va oʻrnatish	F2.02.5	Oʻrnatilayotgan uskunalarning toʻgʻri joylashuvi va muvofiqligini nazorat qilish
		F3.5	Gidrotexnik inshootlardagi texnologik jihozlarni sozlash va tekshirish	F3.01.5	Toʻgʻon, suv ombori, kanal, suv chiqarish tizimi jihozlari texnik tekshirish
				F3.02.5	Germetiklik, oqim, bosim va daraja koʻrsatkichlarini sinovdan oʻtkazish
6	3115048 Nasoslar va nasos stansiyalaridan foydalanish xizmati texnigi	G1.5	Nasos stansiyalarining ish holatini nazorat qilish	G1.01.5	Ishlayotgan nasos agregatlarining holatini texnik jihatdan tahlil qilish
				G1.02.5	Bosim, harorat, oqim, elektr sarfi va boshqa ish parametrlarini monitoring qilish
		G2.5	Texnik xizmat va taʼmirlash ishlarini nazorat qilish	G2.01.5	Ish jurnallari, smena daftarlari, texnik xizmat koʻrsatish jurnallari, nosozlik aktlari
				G2.02.5	Nasoslarning ish samaradorligi, ishlamay qolish vaqtlari haqida hisobot tuzish
		G3.5	Ishdan chiqishlar va nosozliklarni tahlil qilish	G3.01.5	Avvalgi ishlamay qolish holatlarini tahlil qilish
				G3.02.5	Avariya vosozliklarning sabablarini aniqlash va bartaraf etish boʻyicha takliflar kiritish
		G4.5	Gidravlik va texnologik sxemalar asosida boshqaruvni tahlil qilish	G4.01.5	Nasos stansiyasining texnologik sxemalari asosida suyuqlik oqimini, nasoslarni almashinuvi va zaxira uskunalari ishini tahlil qilish

IV. Kasblar kartasi va mehnat vazifalari tavsifi

Kasbning nomi:	Nasoslar va nasos stansiyalarini ta'mirlash va ekspluatatsiyasi bo'yicha chilangar	
Mashg'ulot nomining kodi:	72331	
TMR bo'yicha malaka darajasi:	3	
Malakani baholashga qo'yiladigan talablar:	Tavsiya etiladi	
Amaliy tajriba (ish staji)ga qo'yilgan talablar:	3-daraja uchun talab etilmaydi. 2-3 oylik amaliyot yetarli	
Layoqatiga va shaxsiy kompetensiyalarga qo'yilgan talablar:	<p>Maxsus ruxsatlar: Ishga 18 yoshga to'lganlar qabul qilinadi. Qonun hujjatlarida belgilangan tartibda majburiy dastlabki (ishga kirishda) va davriy tibbiy ko'rikdan (ko'rikdan), shuningdek, navbatdan tashqari tibbiy ko'rikdan (ko'rikdan) o'tish. Ishchi kasbi sertifikatini</p> <p>Ishga munosabat va xulqatvor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rahbarlariga o'z vaqtida va to'g'ri ma'lumotlarni taqdim etish; - o'z bilimi, tajribasi va vakolati doirasida qarorlar qabul qilish; - belgilangan vazifalarni ish vaqtidan unumli va oqilona foydalangan holda bajarish; - mehnatni muhofaza qilish va xavfsizlik texnikasi, atrofmuhitni muhofaza qilish, sanitariyagigiyena, yong'in va elektr xavfsizligi qoidalariga rioya qilish; - o'z tajribasini hamkasblari bilan bo'lishish; - jamoa bilan inoq ishlash; - o'z vazifalariga bog'liq yangilik va innovatsiyalarni kuzatib borish, o'zlashtirish va joriy qilish. 	
Ta'lim darajasiga qo'yilgan talablar:	boshlang'ich professional ta'lim	
Norasmiy va informal ta'lim bilan bog'liqligi	o'rta maxsus ta'lim umumiy o'rta ta'lim + norasmiy (informal) ta'lim yoki amaliy tajriba	
Kasbiy standartlar reestrida mavjudligi	-	
Kasbning boshqa mumkin bo'lgan nomlari:	2-6 razryadli Nasos qurilmalari bo'yicha chilangar	
Boshqa kasblar bilan aloqadorligi:	TMR bo'yicha malaka darajasi:	Kasbning nomi:
	3	Nasoslar va nasos stansiyalarini ta'mirlash va ekspluatatsiyasi bo'yicha chilangar

Mehnat funksiyalarining tavsifi		
Kodi va nomi	Mehnat vazifalari	
A1.3 Nasos uskunalarining texnik holatini tekshirish	A1.01.3 Vizual va instrumental usulda holatini aniqlash	O`qitish natijalari
		Mehnat harakatlari:
		1. Ish boshlashdan oldin texnik hujjatlar bilan tanishish, ish joyini tayyorlash
		2. Obyekt yoki uskunaning tashqi holatini ko`zdan kechirish, ko`zga ko`rinadigan nuqsonlar, shikastlanishlar va me`yorlardan chetlanishlarni aniqlash
		3. Belgilangan metodika asosida o`lchov asboblari yordamida texnik ko`rsatkichlarni o`lchash va ularni me`yoriy talablar bilan solishtirish
		4. Tekshiruv natijalarini belgilangan shaklda rasmiylashtirish hamda xulosa va tavsiyalarni hujjatlashtirish
		Ko`nikmalar:
		Nasos va uning qismlarini sinchiklab ko`zdan kechirish, shikastlanish, yoriq, korroziya va boshqa nuqsonlarni aniqlash
		O`lchov asboblari yordamida bosim, harorat, vibratsiya va elektr parametrlarini aniq o`lchash
		Olingan ma`lumotlarni solishtirish va texnik holat bo`yicha xulosa chiqarish
		Aniqlangan kamchiliklar va nosozliklar haqida yozma xulosa yoki hisobot tayyorlash
		Bilimlar:
		Nasoslar va nasos stansiyalarining tuzilishi va ishlash prinsipi
		Texnik holat tushunchasi va diagnostika usullari
		Manometr, termometr, vibrometr, multimeter va boshqalar haqida nazariy va amaliy bilimlar
	Mexanik va elektr uskunalar haqida asosiy bilimlar	
	Ish jarayonida foydalaniladigan texnik hujjatlarni tushunish va bajarish qoidalari	
	Mehnat xavfsizligi va sanoat gigienasi qoidalari	
	A1.02.3 Uskunalarni ishga tushirishdan oldin va so`ng tekshirish	Mehnat harakatlari:
		1. Nasosning ishga tushirilishini diqqat bilan kuzatish
		2. Asosiy parametrlarni o`lchash va nazorat qilish
		3. Nosozliklarni aniqlash
		4. Ishga tushirish va tekshiruv natijalarini qayd etish
		Ko`nikmalar:
		Asbobuskunalarni vizual tekshiruvdan o`tkazish
		Manometr, termometr, vibrometr, multimeter orqali texnik parametrlarni aniqlash
		Me`yordagi ish parametrlarini aniqlash va baholash
Ishga tushirishdagi xavfsiz ketmaketlikni bajara olish		
Qurilmani qo`lda yoki avtomatik rejimda ishga tushirish		
Shovqin, tebranish, haddan tashqari isish va boshqa ogohlantiruvchi belgilarni tahlil qilish		
Tekshiruv natijalarini to`g`ri hujjatlashtirish va rasmiylashtirish		
Bilimlar:		

		Uskunaning asosiy qismlari, ishlash prinsipi, sxemalari
		Qurilmaning xavfsiz ishga tushirilishi va to'xtatilishi bo'yicha tartib
		Vizual va instrumental tekshiruv usullari, o'lchov asboblari ishlash tamoyili
		Elektr motorlar, boshqaruv panellari bilan ishlashda ehtiyot choralar
		Ish oldidan va davomida rioya qilinishi lozim bo'lgan xavfsizlik talablari
		Nasos stansiyasi sxemalari, pasportlari, ko'rsatmalari
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Nasos uskunasining texnik holatini noto'g'ri baholash oqibatlarining oldini olish uchun mas'ul
		2. Diagnostika natijalari asosida berilgan xulosa va hisobotlarning to'g'riligi uchun javobgar
		3. Texnik nosozlik yoki xavfli holatlarni o'z vaqtida aniqlab, tegishli mutasaddilarga xabar berish mas'ul
		4. Oddiy mexanik va vizual tekshiruv ishlarini bevosita rahbar nazoratisiz mustaqil bajaradi
A2.3 Nasoslarni va ularning qismlarini ta'mirlash	A2.01.3 Nosoz qismlarni aniqlab, ularni ta'mirlash yoki almashtirish	Mehnat harakatlari:
		1. Dastlabki tekshiruvni amalga oshirish
		2. Diagnostika uskunalari ulash va testdan o'tkazish
		3. Nosoz qismlarni aniqlash va joylashuvini belgilash
		4. Qismlarni ta'mirlash yoki almashtirish
		5. Qurilmani qayta yig'ish va xavfsizligini tekshirish
		6. Qurilmani elektr tarmog'iga ulab, sinov rejimida ishga tushirish
		7. Amalga oshirilgan ta'mirlash yoki almashtirish ishlarini qayd etish
		Ko'nikmalar:
		Nosoz qismlarni aniqlash
		Qurilmani xavfsiz tarzda qismlarga ajrata olish
		Ehtiyot qismlarni almashtira olish
		Qayta yig'ish va sozlash
	Payvandlash, kontaktlarni tozalash, murvat/boltilarni yangilash	
	Bilimlar:	
	Texnik chizmalar va sxemalari	
	Uskuna va qurilmalar tuzilishi va ishlash prinsipi	
	Nosozliklarni aniqlashda qo'llaniladigan metodlar (vizual, akustik, funksional sinov)	
	Materiallar va ehtiyot qismlar	
	Ta'mirlash va texnik xizmat ko'rsatish standartlari	
Asbobuskunalar bilan ishlash qoidalari		
A2.02.3 Ta'mirdan so'ng yig'ish, sozlash va ishga tushirish	Mehnat harakatlari:	
	1. Barcha ehtiyot qismlar, asbobuskunalar va texnik hujjatlarni tayyorlash	
	2. Qurilmani bosqichmabosqich yig'ish	
	3. Elektr/elektron ulanishlarni tiklash	
	4. Boshqaruv tizimini va xavfsizlik elementlarini sozlash	

		5. Sinov ishga tushirishni amalga oshirish (test rejimida)
		Ko'nikmalar:
		Qurilmani to'g'ri yig'a olish
		Sozlash ishlarini bajarish
		Elektr va boshqaruv tizimlarini ulash
		Nosozliklarni aniqlash va tezkor sozlash
		Amalga oshirilgan yig'ish, sozlash va ishga tushirish ishlarini qayd etish
		Bilimlar:
		Qurilma va mexanizmlarning tuzilishi va ishlash prinsipi
		Yig'ish va demontaj texnologiyalari
		Sozlash usullari
		O'lchov asboblari va nazorat vositalari
		Mehnat xavfsizligi va elektr xavfsizligi qoidalari
		Texnik hujjatlar
	A2.03.3 Podshipnik, muhr, impeller, val, korpus, mufta kabi qismlar bilan ishlash	Mehnat harakatlari:
		1. Tayyorlov ishlarini amalga oshirish
		2. Qurilmani demontaj qilish
		3. Qismlarni ko'zdan kechirish va aniqlash
		4. Yaroqsiz qismlarni almashtirishga tayyorlash
		5. Sozlash va muvozanatlashtirish
		Ko'nikmalar:
		Podshipniklarni to'g'ri ajrata va o'rnatib bera olish
		Val va muftani markazlashtira olish
		Impeller bilan ishlash
		Mexanik qismlarni o'lchash va tekshira olish
		Qurilmani texnologik tartibda yig'ish
		Bilimlar:
		Mexanik qismlarning tuzilishi va funksiyasi
		Montaj va demontaj texnologiyalari
		Texnik chizmalarni va o'lchov standartlari
		Asboblar bilan ishlash qoidalari
	Materiallar xossalari	
	Mehnat va texnika xavfsizligi qoidalari	
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Qurilma va mexanizmlarning texnik sozligi va xavfsiz ishlashi uchun to'liq javobgar
		2. Almashtirilgan qismlar sifatini tekshirish va noto'g'ri yig'ish oqibatlarini oldini olishga mas'ul
		3. Amalga oshirilgan ishlar bo'yicha texnik hujjatlar, dalolatnomalar va hisobotlar uchun mas'ul
		4. Texnik topshiriq asosida o'z ishini mustaqil rejalashtira oladi
		5. Nosozliklarni aniqlash va ularni bartaraf etish bo'yicha qaror qabul qilishda mustaqil ishlashga mas'ul
		6. Zaruratda rahbarga xabar berish va texnik takliflar kiritish tashabbusini ko'rsatishga mas'ul
		Mehnat harakatlari:
		1. Texnik chizmalarni o'rganish va tayyorlanish

A3.3 Uskunalar montaj va demontaj qilish	A3.01.3 Texnik chizmalar asosida jihozlarni yig'ish va qismlarga ajratish	2. Ish joyini tayyorlash va asboblarni tayyorlash
		3. Jihozlarni qismlarga ajratish
		4. Ish joyini tozalash va asboblarni tartibga keltirish
		Ko'nikmalar:
		Texnik chizmalar bo'yicha ish olib borish
		Jihozlarni qismlarga ajratish va yig'ish
		Asbobuskunalardan samarali foydalanish
		Detallarni ko'zdan kechirish, o'lchash, nosozlik va yoriqlarni aniqlash
		Mehnat xavfsizligi qoidalariga rioya qilish
		Bilimlar:
		Jihozlarning konstruksiyasi, o'lchamlari va qismlar o'rtasidagi bog'liqlik
		Jihozlarning tuzilishi va ishlash prinsiplari
		Mehnatni muhofaza qilish va xavfsizlik qoidalari
	Asbobuskunalar va montaj usullari	
	Qismlarning sifati va mosligini aniqlash mezonlari, o'lchov vositalaridan foydalanish qoidalari	
	A3.02.3 Yangi yoki ta'mirdan chiqqan nasoslarni o'rnatish	Mehnat harakatlari:
		1. Ish jarayoni uchun zarur vositalar va jihozlarni aniqlash
		2. Nasos o'rnatilishi kerak bo'lgan joyni tozalash va tekislash
		3. Elektr ulanishlarni xavfsizlik qoidalariga muvofiq bajarish
		4. Nasosning aylanish yo'nalishi va mexanik bog'lanishlarni nazorat qilish
		Ko'nikmalar:
		Nasosni o'rnatish va elektr ulanish sxemasini o'zlashtirish
		Nasos ishini nazorat qilish, nosozliklarni aniqlash va tuzatish
		Nasoslarni to'g'ri joylashtirish, mahkamlash va ulanishlarni bajarish
		Elektromotor va elektr tizimlarini xavfsiz ulash
		Mehnat muhofazasi va xavfsizlik qoidalariga rioya qilish
		Zarurat bo'lganda boshqa mutaxassislar bilan hamkorlikda ishlash
		Bilimlar:
		Ish joyini tayyorlash va mehnat muhofazasi qoidalari
		Mexanik o'rnatish va biriktirish usullari
	Nasoslar va ularning qurilishi	
	Texnik chizmalar	
	Elektr xavfsizligi qoidalari	
A3.03.3 Quvurlar, armaturalar va biriktiruvchi qismlarni ulash	Mehnat harakatlari:	
	1. Quvurlar va armaturalarni ulash bo'yicha texnik chizmalar va ishlash ko'rsatmalarini o'rganish	
	2. Quvurlar va armaturalarni tayyorlash	
	3. Biriktiruvchi qismlarni tayyorlash	
	4. Zarur o'lchov asboblari yordamida o'lchovlarni tekshirish	
	Ko'nikmalar:	
	Chizmalar asosida quvurlar va armaturalarni to'g'ri ulash	
Quvurlarni kesish, tayyorlash va ulash		

		Biriktiruvchi qismlardan foydalanish	
		Ulanishning mustahkamligi va muhrlanishini nazorat qilish, nosozliklarni aniqlash	
		Bilimlar:	
		Quvurlar va armaturalarni ulash bo'yicha chizmalarni tushunish, o'lchamlar va ulanish tartibi	
		Quvurlar va armaturalarning qurilishi va ishlash prinsiplari	
		Ulanish turlari va usullari	
		Asbobuskunalar va biriktiruvchi elementlar	
		Mehnat muhofazasi va xavfsizlik qoidalari	
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Ishni texnik talab va standartlarga muvofiq bajarish, noto'g'ri yig'ish yoki ulash natijasida jihozlarning ishlashiga salbiy ta'sir ko'rsatmaslik uchun javobgar	
		2. Qismlarni to'g'ri ajratish, nasos va quvurlarni to'g'ri o'rnatish va ulash, sifatli va mustahkam bog'lanishni ta'minlashga mas'ul	
		3. Ulanish usullarini tanlash, asbobuskunalardan foydalanish tartibini belgilash, kichik sozlash va tuzatish ishlarini amalga oshirishda mustaqil qarorlar qabul qilish	
		4. Ish paytida xavfsizlik qoidalari rioya qilishni ta'minlash, o'z xatolaridan kelib chiqadigan xavfxatarlarni oldini olishga mustaqil e'tibor berish	
	A4.3 Nasos stansiyalarini ekspluatatsiya qilish	A4.01.3 Nasosni ishga tushirish, ishlash jarayonida kuzatish va to'xtatish	Mehnat harakatlari:
			1. Ishga tushirishga tayyorgarlik
2. Nasosni ishga tushirish			
3. Ishlash jarayonida kuzatish			
4. Nasosni to'xtatish			
Ko'nikmalar:			
Nasosni ishga tushirish va to'xtatish bo'yicha amaliyot			
Ish parametrlarini o'qish va baholash			
Shovqin, tebranish va oqishlarni aniqlash			
Nasosni xavfsiz to'xtatish			
Nosozlik bo'yicha rahbarga yoki ustaga xabar berish			
Bilimlar:			
Nasoslarning turlari va ishlash prinsiplari			
Boshqaruv tizimlari va ulanish sxemalari			
O'lchov asboblari va sensorlar haqida bilim			
Mehnat muhofazasi va elektr xavfsizligi qoidalari			
Nasos xavfsizlik tizimlari va himoya vositalari			
A4.02.3 Oqim, bosim, harorat kabi parametrlarni doimiy nazorat qilish		Mehnat harakatlari:	
	1. Nazorat qilinadigan uskunalar ro'yxatini aniqlash		
	2. Parametrlarni kuzatish		
	3. Muammolarni aniqlash va choralar ko'rish		
	4. Ish vaqti tugagach o'lchov asboblarini o'chirib qo'yish (agar kerak bo'lsa), tozalash, joyiga qo'yish		
	Ko'nikmalar:		
	Asboblar bilan ishlash		
Parametrlarning normal holatini aniqlash			

		Nosozliklarni tez aniqlash va choralar ko'rish
		O'lchov natijalarini ish jurnali yoki elektron monitoring tizimiga to'g'ri va aniq kiritish
		Parametrlardagi mayda og'ishlarni ham e'tibordan chetda qoldirmaslik
		Bilimlar:
		Texnik bilimlar
		Nazorat ostidagi jarayonlarning texnologik talablari
		Avtomatik nazorat va himoya tizimlari
		Mehnat xavfsizligi va favqulodda vaziyat qoidalarini
		Nosozlik belgilari va ularning oqibatlarini
	A4.03.3 Zaxira nasoslarni ulash va avtomatik tizimlarni sozlash	Mehnat harakatlari:
		1. Avtomatika tizimining ishlash printsipi va zaxira rejimi qachon ishga tushishini aniqlash
		2. Elektr asboblari, kalitlar, test asboblari, ulanish uchun quvurlar, klapanlar va muhrlash materiallarini tayyorlash
		3. Qurilmaning butligi, montajga tayyorligi, elektr va mexanik ulanish joylarining holatini tekshirish
		4. Nasos avtomatik ravishda asosiy nasos nosoz bo'lganda yoki bosim me'yordan tushganda ishga tushishi uchun sensor va relaylar parametrlarini sozlash
		Ko'nikmalar:
		Quvur liniyalarini armaturalar orqali ulash va mahkamlash
		Elektr ulanish va sozlash
		Nosozliklarni aniqlash va bartaraf etish
		Avtomatik ishga tushirishni imitatsiya qilish
		Amalga oshirilgan ulanish va sozlash jarayonlarini yozma yoki elektron shaklda hujjatlashtirish
		Bilimlar:
		Avariya holatida signal berish, favqulodda to'xtatish (emergency stop), ortiqcha yukdan himoya tizimlari
		Elektr jihozlar va avtomatik boshqaruv
	Gidravlik va pnevmatik tizimlar asoslari	
	Nasoslar va ularning ishlash prinsipi	
	Mehnat muhofazasi va elektr xavfsizligi	
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Ishlab chiqarish jarayonida nasoslar, armaturalar va avtomatik tizimlarning to'g'ri ishlashini ta'minlashga mas'ul
		2. Nasos yoki avtomatik tizimning ishlashiga ta'sir ko'rsatuvchi parametrlar asosida mustaqil ravishda ish rejimini o'zgartirish yoki xizmat ko'rsatishni boshlashga mas'ul
		3. Nosozlik holatlarida tezkor va mustaqil harakat qiladi
		4. Me'yoriy texnik hujjatlar, eskizlar, elektrulanish sxemalari va texnologik yo'riqnomalar asosida mustaqil ishlay oladi
		<ul style="list-style-type: none"> - Nasos uskunalarning qurilishi, ishlash prinsiplari va texnik tavsiflari bo'yicha chuqur bilimga ega bo'lish - Ta'mirlash, montaj va demontaj ishlari uchun zarur bo'lgan asbobuskunalar va materiallardan foydalanish

Texnik va/yoki texnologik talab	<ul style="list-style-type: none">- Nasos va nasos stansiyalarini ekspluatatsiya qilish va ta'mirlashning texnologik tartibqoidalarini bilish- Ishlab chiqarish xavfsizligi, mehnat muhofazasi va atrofmuhitni muhofaza qilish talablariga rioya qilish
--	--

Kasbning nomi:	Nasos qurilmalari mashinisti	
Mashg'ulot nomining kodi:	81820	
TMR bo'yicha malaka darajasi:	3	
Malakani baholashga qo'yiladigan talablar:	Tavsiya etiladi	
Amaliy tajriba (ish staji)ga qo'yilgan talablar:	3-daraja uchun talab etilmaydi. 2-3 oylik amaliyot yetarli	
Layoqatiga va shaxsiy kompetensiyalarga qo'yilgan talablar:	<p>Maxsus ruxsatlar: Ishga 18 yoshga to'lganlar qabul qilinadi. Qonun hujjatlarida belgilangan tartibda majburiy dastlabki (ishga kirishda) va davriy tibbiy ko'rikdan (ko'rikdan), shuningdek, navbatdan tashqari tibbiy ko'rikdan (ko'rikdan) o'tish. Ishchi kasbi sertifikati</p> <p>Ishga munosabat va xulqatvor: -rahbarlariga o'z vaqtida va to'g'ri ma'lumotlarni taqdim etish; -o'z bilimi, tajribasi va vakolati doirasida qarorlar qabul qilish; -belgilangan vazifalarni ish vaqtidan unumli va oqilona oydalangan holda bajarish; -mehnatni muhofaza qilish va xavfsizlik texnikasi, atrofmuhitni muhofaza qilish, sanitariyagigiyena, yong'in va elektr xavfsizligi qoidalariga rioya qilish.</p>	
Ta'lim darajasiga qo'yilgan talablar:	boshlang'ich professional ta'lim	
Norasmiy va informal ta'lim bilan bog'liqligi:	o'rta maxsus ta'lim umumiy o'rta ta'lim + norasmiy (informal) ta'lim yoki amaliy tajriba	
Kasbiy standartlar reestrida mavjudligi:	-	
Kasbning boshqa mumkin bo'lgan nomlari:	2-5 razryadli Nasos uskunalari operatori	
Boshqa kasblar bilan aloqadorligi:	TMR bo'yicha malaka darajasi:	Kasbning nomi:
	3	Nasos qurilmalari mashinisti
Mehnat funksiyalarining tavsifi		
Kodi va nomi	Mehnat vazifalari	
B1.3 Nasos qurilmalari va ularning yordamchi uskunalari ishga tushirish va to'xtatish	B1.01.3 Dvigatellarni ishga tushirish/to'xtatish	O'qitish natijalari
		Mehnat harakatlari:
		1. Dvigatel ishga tushishidan oldin tashqi ko'rik o'tkazish
		2. Boshqaruv tizimini tekshirish
		3. Dvigatelni ishga tushirish
		4. Ishlayotgan dvigatel holatini kuzatish
		5. Avariya signalizatsiyasi va og'ish holatlarini aniqlash
		Ko'nikmalar:
		Belgilangan tartibda va texnologik reglamentga asosan dvigatelni ishga tushirish va xavfsiz tarzda to'xtatish
Ulovchi elementlar, elektr kalitlari, himoya qurilmalari va signal tizimlarini vizual va funksional tekshirish		

		Dvigatelning ish parametrlarini kuzatish
		Nosozlikni aniqlash va dastlabki bartaraf etish
		Bilimlar:
		Monitoring va himoya vositalari
		Elektr dvigatellarning tuzilishi va ishlash prinsipi
		Dvigatelni ishga tushirish usullari
		Moylash va sovitish tizimlari
		Elektr xavfsizligi qoidalari
	B1.02.3 Bosim, daraja, harorat kabi ishchi parametrlarni belgilangan rejimga keltirish	Mehnat harakatlari:
		1. O'lchov asboblari va datchiklar ko'rsatkichlarini o'rganish
		2. Texnologik reglament, yo'riqnoma yoki ishlab chiqarish grafikasi asosida kerakli ishchi parametrlar (bosim, harorat, daraja) me'yorini aniqlash
		3. Parametrlarni belgilangan rejimga keltirish uchun tegishli sozlash ishlarini bajarish
		4. Tizimni barqarorlashtirish va parametrlarni doimiy nazorat qilish
		Ko'nikmalar:
		Qurilmalardan o'qilgan raqamli yoki analog ko'rsatkichlarni to'g'ri tahlil qilish va ularni me'yor bilan solishtira olish
		Haroratning ortib ketishi, bosimning pasayishi yoki suyuqlik darajasining normadan chiqishini tezda aniqlash
		Armatura, klapan, regulyatorlar orqali bosim yoki darajani qo'lda yoki avtomatik tarzda me'yorga keltirish
		Datchik, signalizatsiya va avtomatik regulyatorlar orqali tizimni muvozanatda saqlash
		Texnik jurnal yoki elektron tizimda parametrlar, og'ish va kiritilgan o'zgarishlarni hujjatlashtirish
		Bilimlar:
		Texnologik jarayonlar asoslari
		O'lchash asboblarning ishlash prinsipi
		Texnologik me'yor va rejimlar
	Avtomatik boshqaruv tizimlari	
	Gidravlik va termodinamik asoslar	
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Dvigatellarni ishga tushirish va to'xtatishni xavfsiz va texnologik me'yorlarga muvofiq bajarish
		2. Ishchi parametrlarni (bosim, harorat, daraja) doimiy ravishda monitoring qilish
		3. Dvigatellarni ishga tushirish va to'xtatishni mustaqil bajarish
		4. Jarayon davomida kichik o'zgarishlarni boshqaruv tizimi yordamida mustaqil amalga oshirish
		Mehnat harakatlari:
		1. Zaxira nasoslarning texnik holatini tekshirish
		2. Elektr va yoqilg'i ta'minotini tekshirish, valf va klapanlarning ochilish holatini nazorat qilish
		3. Zaxira nasoslarni boshqaruv paneli yordamida tayyorlash

B2.3Nasos stansiyalaridagi qurilmalarni texnologik rejim asosida boshqarish	B2.01.3 Zaxira nasoslarni navbatmanavbat ulash	4. Amalda bajarilgan harakatlar, o'zgartirishlar va kuzatuv natijalarini texnik jurnalda qayd etish
		Ko'nikmalar:
		Zaxira nasoslarning ishga tayyorligini tekshirish
		Nasoslarni avtomatik navbat rejimida ishga tushirish va to'xtatish
		Suv yoki suyuqlik oqimini xavfsiz ravishda yo'naltira olish, oqimni kerakli yo'nalishga burish
		Datchiklar orqali bosim yoki haroratga mos ravishda zaxira nasos ishga tushishini avtomatik sozlay olish
		Bilimlar:
		Klapanlar va armaturalar bilan ishlash qoidalari
		Asosiy va zaxira nasoslar tuzilmasi, ishlash tartibi, ulanish sxemalari va yuklamani taqsimlash mexanizmlari
		Rejalashtirilgan nasos almashtirish algoritmlari
		Tizim bosimi, oqim va harorat parametrlarining normativlari
	Texnika xavfsizligi va mehnat muhofazasi talablari	
	B2.02.3 Vana, klapan, kranlarni to'g'ri tartibda ochish/yopish	Mehnat harakatlari:
		1. Quvurlar tarmog'i, vana, klapan va kranlarning joylashuvi, vazifasi va tartibli ishlash ketmaketligini aniqlash
		2. Vana va klapanlarning sızdırmasslik, zang, ifloslanish, ishlashga tayyorligini tekshirish
		3. Nasos, kompressor yoki boshqa bosim ostidagi tizimlar bilan bog'liq bo'lsa, ularni avval tayyor holatga keltirish
		4. Vana, klapan yoki kranlarni belgilangan tartibda ochish
		Ko'nikmalar:
		Quvur tarmog'i va armatura joylashuvini aniqlash, oqim yo'nalishini belgilay olish
		Armaturani to'g'ri ketmaketlikda, bosim va oqimga zarar yetkazmasdan ochish/yopish
		Bosim, harorat, daraja ko'rsatkichlariga qarab armatura bilan ishlash bo'yicha qaror qabul qilish
		Operatsion xavfsizlik choralarini ko'rish
		Texnik holatni vizual va funksional tekshirish
		Bilimlar:
		Texnologik quvurlar tizimlari sxemasi
		Bosim ostida ishlovchi armaturaning turlari
		Ishlab chiqarish reglamenti asosida ochish va yopish ketmaketligi, xavfsizlikni ta'minlash talablari
Oqim, bosim va harorat fizikasi asoslari		
Ishlab chiqarish xavfsizligi qoidalari		
Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Nasoslarni navbat bilan ulash rejimiga qat'iy rioya qilish	
	2. Klapan, vana, kranlarning ochilish/yopilish tartibini buzmaslik va texnologik xavfsizlikni ta'minlash	
	3. O'ziga birlashtirilgan quvur liniyasi va nasos tizimlarining to'g'ri ishlash holatini doimiy kuzatib borish	

		4. Nasoslar yuklamasini muvozanatlash bo'yicha amaliy harakatlarni mustaqil amalga oshirish
		5. Klapanlar, kranlar yoki vanalarni mexanik nosozliklarga tekshirib, ularni aniqlash bo'yicha mustaqil tashxis qo'yish
B3.3 Yengil texnik xizmat ishlarini bajarish	B3.01.3Moylash, sathni tekshirish	Mehnat harakatlari:
		1. Qurilma, mexanizm yoki agregatning pasporti va texnik yo'riqnomasiga asosan moylanadigan nuqtalarni aniqlash
		2. Qo'lda, avtomatik, siqilgan havo yordamida yoki moy nasosi orqali moylash usulini aniqlash
		3. Ishlatiladigan moy turini aniqlash
		4. Moy sathini tekshirish uchun asbobdan foydalanish
		5. Sensorlar, klapanlar, nasoslar yoki avtomatik taqsimlagichlarning ishlash holatini ko'zdan kechirish
		Ko'nikmalar:
		Texnik hujjat asosida moylash nuqtalarini topish va aniqlash
		Moy sathini to'g'ri aniqlash
		Qurilmaga qarab to'g'ri uslubda (qo'lda, avtomatik, purkash orqali) moylashni bajarish
		Zarur miqdorda va sifatli moyni tanlab qo'shish
		Moylangan joyni ortiqcha iflosliklardan tozalash, ish joyida gigienik me'yorlarga rioya qilish
		Bilimlar:
	Texnik moylar va surkov materiallari turlari	
	Moylash sxemalari va rejimlari	
	Qo'lda moylash, avtomatik moylash, siqilgan havo bilan uzatish va moy nasoslari ishlash prinsipi	
	Moy sathi nazorati usullari	
	Asbobuskunalar, nasoslar, dvigatellar yoki mexanizmlarda moylanishi kerak bo'lgan qismlarni aniqlash usullari	
	Mehnat muhofazasi va texnika xavfsizligi	
	B3.02.3 Filtrlarni, havo chiqarish valflarini tozalash	Mehnat harakatlari:
		1. Filtrlar va havo chiqarish valflarining ish faoliyatini, o'tkazuvchanligini, signalizatsiya yoki bosim ko'rsatkichlari orqali tekshirish
		2. Tozalash uchun kerakli vositalarni tayyorlash
		3. Filtrlarni yechish (demontaj qilish)
4. Filtr to'rlarini va ichki qismini mexanik/uslubiy tozalash		
5. Normativ xizmat muddati o'tgan yoki yaroqsiz holga kelgan filtrlarni yangisiga almashtirish		
Ko'nikmalar:		
Bosim pasayishi, oqim buzilishi, shovqin yoki signal indikatorlari orqali nosozlikni aniqlash		
Mexanik qismlarga shikast yetkazmasdan montaj/demontaj ishlarini bajara olish		
Tozalash vositalaridan to'g'ri foydalanish		

		Yaroqsiz filtr elementini farqlay olish va yangi detallarni joylashtirish
		Tozalangan qismlar, sanasi, qo'llanilgan vositalar haqida hujjatlashtirishni amalga oshirish
		Bilimlar:
		Mexanik, gidravlik, havo, yog' va boshqa filtrlar, ularning ishlash prinsipi va elementlari
		Avtomatik va qo'lda boshqariladigan valflarning ishlash prinsipi va texnologik vazifasi
		Mehnat muhofazasi va texnika xavfsizligi qoidalari
		Asbobuskunalarni xavfsiz to'xtatish va ishga tushirish tartibi
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Tozalash ishlari paytida texnika xavfsizligiga qat'iy rioya qilish
		2. Nasos yoki tizim ishlashida avariya holatlarning oldini olish uchun tozalashni belgilangan muddatda bajarish
		3. Filtr va valflarning ifloslanish darajasini mustaqil aniqlash va tozalash zarurligini baholash
		4. Zarurat tug'ilganda nosoz filtrni almashtirish to'g'risida mustaqil qaror qabul qilish
B4.3Nosozliklar haqida mexanik (chilangar) va dispetcherga xabar berish	B4.01.3 Avariya holatlarida favqulodda to'xtatish	Mehnat harakatlari:
		1. Ishchi parametrlarning keskin o'zgarishi (bosim, harorat, oqim), g'ayritabiiy shovqin, vibratsiya, sızma yoki signalizatsiya orqali nosozlikni aniqlash
		2. Avariya darajasini baholash
		3. Avtomatik signalizatsiya va ogohlantirish tizimlarini ishga tushirish
		4. Nosoz qismni ajratish
		Ko'nikmalar:
		Parametrlar va vizual belgilar asosida nosozlik turini aniqlashga doir tezkor harakat ko'rsatish
	Nosoz tizimni ajratib izolyatsiyalash	
	Dispetcherlik xabar berish va tahlil qilish	
	Bilimlar:	
	Avariya holatlari turlari va belgilari	
	Qurilma va tizimning favqulodda o'chirish sxemasi	
	Avtomatik signalizatsiya va ogohlantirish tizimlari	
	Hodisa vaqtini, sababi va ko'rilgan choralarni rasmiy hujjatlarda aks ettirish tartibi	
B4.02.3 Yozma va og'zaki axborot berish	Mehnat harakatlari:	
	1. Qurilma, tizim yoki operatsiya davomida yuzaga kelgan o'zgarish, avariya, nosozlik yoki texnik xizmat holatini aniqlash	
	2. Navbatchi muhandis yoki rahbarga og'zaki xabar berish	
	3. Qurilma holati, xizmat ko'rsatish va/yoki to'xtatilish sababi haqidagi ma'lumotlarni ishlab chiqarish jurnali yoki texnik nazorat varag'iga yozib qo'yish	
	4. Texnik va xavfsizlik bo'yicha og'zaki ogohlantirishlar berish	

		Ko'nikmalar:
		Texnik holatni aniq tasvirlash va bayon etish
		Mexanik, dispetcher yoki rahbarga nosozlik, to'xtash, parametr o'zgarishi kabi holatlarni og'zaki tarzda izchil yetkazish
		Ish jurnali yoki xizmat ko'rsatish hujjatiga holat bo'yicha yozma axborotni xatosiz, rasmiy uslubda yozib qo'yish
		"Bosim past", "nasos to'xtadi", "klapan yopilmagan", "filtr to'silgan" kabi atamalarni ish holatiga mos ravishda to'g'ri ishlatish
		Bilimlar:
		Axborot berish tartibi va qoidalari
		Texnik hujjatlarni yuritish asoslari
		Qurilma nomlari, texnik parametrlar (bosim, harorat, oqim), nosozlik belgilarini aniq ifodalovchi atamalar
		Mexanik, chilangar, dispetcher, navbatchi muhandis, texnik xizmat rahbari kabi shaxslarga xabar berish ketma-ketligi
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Avariya holatini vaqtida aniqlash, texnikani xavfsiz tarzda to'xtatish va bu haqda tegishli mutasaddilarga xabar berish uchun javobgarlikni o'z zimmasiga olish
		2. Nosozlik yuzasidan mustaqil fikr yuritib, o'z tashabbusi bilan tegishli xizmatlarga xabar berish
		3. Xavfli holatda noto'g'ri yoki kechikkan harakatlar natijasida yuzaga keladigan texnik, ekologik yoki sog'liq uchun xavflarga nisbatan mas'uliyatni his etish
		4. Yozma yoki og'zaki axborotning to'g'riligi, aniqligi va tezkorligiga javobgar bo'lish
5. Axborot berishda holatni baholash va uni aniq, qisqa shaklda bayon qilishda mustaqil harakat qilish		
Texnik va/yoki texnologik talab	<ul style="list-style-type: none"> - Nasos qurilmalari va ularning yordamchi uskunalari qurilmasi, ishlash prinsiplari va texnik tavsiflarini chuqur bilish; - Ishga tushirish va to'xtatish jarayonlari, shu jumladan favqulodda holatlarda amalga oshiriladigan choratadbirlarni bilish; - Nosozliklarni aniqlash, ularni mexanik (chilangar) va dispetcherga vaqtida xabar berish tartibi; - Ish jarayonida aniqlangan nosozliklar va muammolarni tezkor aniqlash va ularga munosib choralar ko'rish. 	

Kasbning nomi:	Meliorativ texnika operatori	
Mashg'ulot nomining kodi:	83420	
TMR bo'yicha malaka darajasi:	3	
Malakani baholashga qo'yiladigan talablar:	Tavsiya etiladi	
Amaliy tajriba (ish staji)ga qo'yilgan talablar:	5–6 oy amaliy ish tajribasi talab qilinadi	
Layoqatiga va shaxsiy kompetensiyalarga qo'yilgan talablar:	<p>Maxsus ruxsatlar: Qonun hujjatlarida belgilangan tartibda majburiy dastlabki (ishga kirishda) va davriy tibbiy ko'rikdan (ko'rikdan), shuningdek, navbatdan tashqari tibbiy ko'rikdan (ko'rikdan) o'tish. Ishchi kasbi sertifikatini</p> <p>Ishga munosabat va xulqatvor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rahbarlariga o'z vaqtida va to'g'ri ma'lumotlarni taqdim etish; - o'z bilimi, tajribasi va vakolati doirasida qarorlar qabul qilish; - Texnik muammolarni oldindan sezish, o'z takliflarini berish; - mehnatni muhofaza qilish va xavfsizlik texnikasi, atrofmuhitni muhofaza qilish, sanitariyagiyena, yong'in va elektr xavfsizligi qoidalariga rioya qilish. 	
Ta'lim darajasiga qo'yilgan talablar:	boshlang'ich professional ta'lim	
Norasmiy va informal ta'lim bilan bog'liqligi:	o'rta maxsus ta'lim umumiy o'rta ta'lim + norasmiy (informal) ta'lim yoki amaliy tajriba	
Kasbiy standartlar reestrda mavjudligi:	-	
Kasbning boshqa mumkin bo'lgan nomlari:	-	
Boshqa kasblar bilan aloqadorligi:	TMR bo'yicha malaka darajasi:	Kasbning nomi:
	3	Meliorativ texnika operatori
Mehnat funksiyalarining tavsifi		
Kodi va nomi	Mehnat vazifalari	
D1.3 Meliorativ texnikalarni boshqarish	D1.01.3 Texnikaning texnik holatini ishga tushirishdan oldin tekshirish	O'qitish natijalari
		Mehnat harakatlari:
		1. Ishga oid texnik chizmalar, sxemalar va texnik shartnomalarni olish va ularni to'liqligi hamda mosligini tekshirish
		2. Chizma va sxemalardagi qurilma qismlari, ulanishlar va ish jarayonini tushunish, asosiy texnik talablarni aniqlash
		3. Qurilmalarni yig'ish va ta'mirlash bosqichlarini chizmalar asosida ketmaket belgilash
		4. Ish jarayonida yuzaga kelgan o'zgarishlar, qo'shimchalar bo'yicha chizmalar yoki ish hujjatlarini tayyorlash

		5. Ish davomida chizma va texnik shartlar talablariga to'liq amal qilinishini ta'minlash
		Ko'nikmalar:
		Chizmalar, sxemalar va texnik shartlarni to'g'ri tushunish va izohlash
		Ish jarayonini chizmalar asosida bosqichmabosqich tashkil etish
		Texnik hujjatlarni tayyorlash
		Aloqa va ma'lumot uzatish
		Bilimlar:
		Texnik chizmalar va sxemalar nazariyasi
		Montaj va ta'mirlash texnologiyasi asoslari
		Texnik shartlar va spetsifikatsiyalar
		Ishlatiladigan materiallarning xususiyatlari, chidamliligi va muvofiqligi
		Mehnat muhofazasi va xavfsizlik qoidalari
	D1.02.3 Suv chiqarish yoki sug'orish tizimlarida yer osti quvurlarini yotqizish ishlarini bajarishda texnikani boshqarish	Mehnat harakatlari:
		1. Drenaj yoki sug'orish liniyasini belgilash va texnikaga yo'nalish berish
		2. Quvur yotqizish chuqurligi va yo'nalishini lazerli yoki mexanik uskunalar orqali aniqlash va nazorat qilish
		3. Jarayon davomida texnika ishlashida yuzaga kelgan nosozliklarni aniqlash va bartaraf etish
		4. Yordamchi uskunalarni (kran, trubani ushlovchi, ko'taruvchi mexanizmlar) boshqarish
		Ko'nikmalar:
		Texnikani xavfsiz ishga tushirish va boshqarish
		Geodezik belgilar va chizmalar asosida ishlash
		Nosozliklarni aniqlash va bartaraf qilish choralarini ko'rish
		Sug'orish yoki drenaj quvurlarini yotqizish ishlari bilan muvofiqlashtirib ishlash
		Bilimlar:
		Melioratsiya va sug'orish tizimlarining tuzilishi va ishlash tamoyillari
		Meliorativ texnikaning (ekskavator, traktor, quvurlarni yotqizuvchi texnika) tuzilishi va boshqaruv tamoyillari
		Geodeziya va sathni belgilash vositalari bilan ishlash asoslari
	Mexanizm va uskunalarning ekspluatatsiya hujjatlari	
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Texnikaning ishga tushirishdan oldin texnik holatini to'liq va sifatli tekshirishni ta'minlash uchun mas'ul
		2. Suv chiqarish va sug'orish tizimlarida yer osti quvurlarini yotqizish jarayonida foydalanilayotgan texnikaning to'g'ri ishlashini va boshqarilishini nazorat qilish
		3. Texnikaning ishga tushirishdan oldingi holatini mustaqil baholab, ishga tayyorlash bo'yicha zarur choratadbirlarni amalga oshirish

		4. Suv chiqarish va drenajlash jarayonida texnikani boshqarish bo'yicha mustaqil qarorlar qabul qilish va ish jarayonini samarali tashkil etish
		5. Oddiy nosozliklarni mustaqil bartaraf etish, murakkab holatlarda tegishli mutaxassislar bilan maslahatlashish
D2.3 Meliorativ texnikani boshqarish va ekspluatatsiya qilish	D2.01.3 Meliorativ texnikaning ishga tayyor holatini ta'minlash	Mehnat harakatlari:
		1. Texnikaning tashqi holatini ko'zdan kechirish
		2. Dvigatel va asosiy agregatlarning ishga yaroqliligini baholash
		3. Nosozliklarni aniqlash va ularni bartaraf etish choralarini ko'rish
		4. Elektr, gidravlik va mexanik tizimlarni sinovdan o'tkazish
		Ko'nikmalar:
		Meliorativ texnikaning tashqi va ichki qismlarini tekshira olish
		Texnik suyuqliklar darajasini aniqlay olish va to'ldira olish
		Nosozliklarni tezkor aniqlash va bartaraf etish choralarini ko'rish
		Texnikani ishga tushirishga tayyor holatga keltira olish
		Bilimlar:
		Meliorativ texnikalarning (ekskavator, drenaj texnikasi, sug'orish mashinalari) tuzilishi va ishlash prinsiplari
	Asosiy mexanizm va agregatlarning (dvigatel, gidravlik tizim, yurish qismi) funksiyalari	
	Texnik suyuqliklar (moy, antifriz, gidravlik suyuqliklar) turlari va ulardan foydalanish qoidalari	
	Nosozliklar belgilari va ularni bartaraf etish usullari	
	Texnik xizmat ko'rsatish va diagnostika qoidalari	
	D2.02.3 Sug'orish, quritish, drenaj, yer tekislash, ariq va kanal qazish ishlarini bajarish	Mehnat harakatlari:
		1. Ish maydonini tayyorlash va belgilash
		2. Texnikani ishga tushirish va boshqarish
		3. Sug'orish va drenaj tizimlarini o'rnatish
		4. Quvurlar va drenaj elementlarini joylashtirish
		Ko'nikmalar:
		Texnikani ishga tushirish va boshqarish
Sug'orish va drenaj tizimlarini o'rnatish		
Geodezik belgilash va o'lchovlarni amalga oshirish		
Texnik nosozliklarni aniqlash va ularni bartaraf etish		
Texnik xizmat ko'rsatish ishlarini bajarish		
Bilimlar:		
Sug'orish va drenaj tizimlari tuzilishi va ishlash tamoyillari		
Meliorativ texnikaning (ekskavator, traktor, drenaj mashinalari) tuzilishi va ishlashi		
Geodeziya asoslari va ish maydonini belgilash qoidalari		
Quvurlar va drenaj elementlarini o'rnatish standartlari		
Ish jarayonini boshqarish va texnika harakatlari		
	Mehnat harakatlari:	

	D2.03.3 Meliorativ texnika ekspluatatsiyasi bo'yicha texnik hujjatlarni yuritish	1. Texnik pasport va ekspluatatsiya hujjatlarini shakllantirish
		2. Ekspluatatsiya jarayonida hujjatlarni yuritish
		3. Texnik xizmat ko'rsatish va ta'mirlash bo'yicha hujjatlarni rasmiylashtirish
		4. Meliorativ texnikaning texnik xususiyatlarini to'plash va tizimlashtirish
		5. Ehtiyot qismlar almashinuvi va texnik nosozliklar bo'yicha hisobotlar tuzish
		Ko'nikmalar:
		Texnik nosozliklarni tahlil qilish va tegishli hujjatlarni rasmiylashtirish
		Ekspluatatsiya bo'yicha hisobotlarni tayyorlash va tahlil qilish
		Texnika holatini baholash uchun kerakli o'lchov va nazorat asboblardan foydalanish
		Meliorativ texnikaga xizmat ko'rsatish bo'yicha topshiriqlarni hujjatlashtirish
		Jamoa bilan ishlash va boshqa bo'limlar (ta'mirlash, xizmat ko'rsatish, boshqaruv) bilan hamkorlik qilish
		Bilimlar:
		Meliorativ texnikalar tuzilishi va ishlash prinsiplari
		Texnik ekspluatatsiya qoidalari
		Ishlab chiqaruvchi hujjatlari, texnik pasportlar, ekspluatatsiya jurnallari va dalolatnomalarni yuritish bo'yicha standartlar
Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Meliorativ texnikaning ishga tayyor holatini to'liq va sifatli ta'minlash, uning texnik holatini ishga tushirishdan oldin tekshirish va nosozliklarni o'z vaqtida aniqlash uchun javobgar bo'lish	
	2. Sug'orish, quritish, drenaj, yer tekislash, ariq va kanal qazish kabi meliorativ ishlarni sifatli va xavfsiz bajarilishini ta'minlash	
	3. Meliorativ texnikaning ishga tushirishdan oldingi holatini mustaqil baholab, zarur tekshiruv va tayyorgarlik ishlarini amalga oshirish	
	4. Meliorativ ishlarni bajarish jarayonida texnikani boshqarish va ishni tashkil etish bo'yicha mustaqil qarorlar qabul qilish	
	5. Oddiy texnik nosozliklarni mustaqil bartaraf etish va murakkab holatlarda tegishli mutaxassislar bilan maslahatlashish	
D3.3 Nasos va drenaj tizimlarini ishlatish	D3.01.3 Nasos va drenaj qurilmalarining ishga tayyorligini tekshirish	Mehnat harakatlari:
		1. Nasos agregatlari tashqi ko'rikdan o'tkazish
		2. Drenaj quvurlari va kollektorlarda to'sqinliklar mavjudligini aniqlash
		3. Nasos moylash tizimi holatini tekshirish

		4. Drenaj nasoslarining ishga tushirilishini sinash (quruq yoki suv ostida)
		5. Aniqlangan nosozliklar bo'yicha dalolatnoma tuzish va ma'lumotlarni texnik jurnalda qayd etish
		Ko'nikmalar:
		Nasos va drenaj qurilmalari komponentlarini aniqlash va to'g'ri baholash
		Nasos qurilmasining tashqi va ichki ko'rik ishlarini bajarish
		Nasos va elektr dvigatellarni xavfsiz ishga tushirish
		Drenaj tizimidagi to'sqinlik va nosozliklarni aniqlash
		Aniqlangan muammo bo'yicha dalolatnoma tuzish va ustaxonaga xabar berish
		Bilimlar:
		Nasos qurilmalarining tuzilishi va ishlash prinsiplari
		Drenaj tizimlari elementlari
		Nasoslarning elektr ta'minoti va boshqaruv sxemalari
		Nasos va drenaj qurilmalarining diagnostikasi usullari
		Xavfsizlik texnikasi va mehnat muhofazasi qoidalari
		Mehnat harakatlari:
		1. Nasos va drenaj tizimlarining ishga tayyorligini yakuniy tekshirish
		2. Nasos agregatini quvvatlantirish (suv bilan to'ldirish) va havoni chiqarib yuborish
		3. Nasosni ishga tushirish bo'yicha ketmaketlikni bajarish
		4. Drenaj quvurlari orqali suv harakatini boshlatish
		5. Drenaj tizimida to'siq va oqishlarning mavjudligini aniqlash
		6. Nosozliklar aniqlanganda nasosni to'xtatish va xavfsizlik choralari ko'rish
		Ko'nikmalar:
	D3.02.3 Nasos va drenaj tizimlarini ishga tushirish	Nasos va drenaj qurilmalarini ishga tushirish uchun tayyorlash
		Elektr dvigatelni xavfsiz ishga tushirish
		Nasos va drenaj tizimi ishini ishga tushirishdan so'ng kuzatish
		Oqim, bosim, ishlash samaradorligi bo'yicha dastlabki baholash
		Elektr vositalari bilan ishlashda izolyatsiyalangan asbobkunalardan foydalanish, favqulodda o'chirish tugmalarini aniqlash
		Bilimlar:
		Nasos va drenaj tizimlarining tuzilishi va ishlash prinsiplari
		Nasoslarni ishga tushirish ketmaketligi va texnologik tartibi
		Elektr dvigatellar va boshqaruv tizimlari
		Suv bosimi, darajasi va oqim tezligini o'lchash usullari
		Mehnat muhofazasi va texnika xavfsizligi talablari
		Mehnat harakatlari:
		1. Drenaj tizimining ish holatini uzluksiz nazorat qilish

	D3.03.3 Suv chiqarish va drenajlash jarayonini boshqarish	2. Suv sathi, bosim va oqim tezligini doimiy kuzatish
		3. Nasoslarning ishlash rejimini sozlash va boshqarish
		4. Suv chiqarish grafikasi va rejimiga muvofiq ishlarni tartibga solish
		5. Drenaj suvlarining oqim yo'nalishini va hajmini boshqarish
		6. Suv chiqarish jarayonida yuzaga kelgan nosozliklarni aniqlash va choralar ko'rish
		Ko'nikmalar:
		Suv chiqarish va drenaj tizimini ishga tushirish, nazorat qilish va to'xtatish
		Suv sathi, bosim va oqim tezligini kuzatish va kerakli darajada saqlash
		Drenaj suvi oqimini tartibga solish
		Drenaj jarayonida yuzaga keladigan muammolarni aniqlash va bartaraf etish
		Suv chiqarish grafikasi va jadvaliga muvofiq ishni tashkil qilish
		Kunlik, oylik suv chiqarish hajmi, nasos ishlash soatlari va nosozliklar haqida yozuvlar
		Bilimlar:
	Suv chiqarish va drenajlash tizimlarining tuzilishi	
	Nasos qurilmalari va boshqaruv tizimlarining ishlash prinsiplari	
	Suv sathi va bosimni o'lchash usullari	
	Drenajlash jarayonining agrotexnik va meliorativ ahamiyati	
	Mehnat muhofazasi va texnika xavfsizligi qoidalari	
	Texnik hujjatlarni yuritish va jarayonlarni hujjatlashtirish	
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Nasos va drenaj qurilmalarining ishga tayyor holatini texnik reglamentlarga muvofiq tekshirish va tayyorligini ta'minlash uchun javobgar
2. Nasos va drenaj tizimlarini xavfsiz va belgilangan tartibda ishga tushirish, ishlash jarayonida yuzaga keladigan muammolarni aniqlash va bartaraf etish		
3. Nasos va drenaj uskunalarining ishga tayyorligini baholash, texnik ko'rik o'tkazish va zarur tayyorgarlik ishlarini mustaqil amalga oshirish		
4. Suv chiqarish va drenajlash jarayonida texnikaviy va texnologik parametrlarni nazorat qilish, me'yordan og'ish holatlarida muvofiqlashtirilgan choralarni qo'llash		
5. Nosozlik yoki avariya holatlarida xavfsizlik talablariga mos holda mustaqil harakat qilish va tegishli xizmatlarga axborot berish		
Texnik va/yoki texnologik talab	- Barcha meliorativ texnika va jihozlar (nasoslar, drenaj uskunalari, traktorlar, ekskavatorlar, quvur yotqizgichlar va boshqalar) ishga tushirishdan oldin	

	<p>texnik reglamentlarga muvofiq ko'rikdan o'tkazilishi shart;</p> <ul style="list-style-type: none">- Texnik suyuqliklar (moy, yoqilg'i, sovituvchi, gidravlika suyuqligi) darajasi va sifati belgilangan normalarga mos bo'lishi kerak;- Suv bosimi, darajasi, oqim tezligi, quvvat sarfi kabi texnologik parametrlar doimiy monitoring qilinadi va me'yorda saqlanadi;- Barcha texnologik operatsiyalar mehnat muhofazasi, sanoat xavfsizligi va atrofmuhitni muhofaza qilish qoidalari asosida olib boriladi.
--	---

Kasbning nomi:	Texnik meliorator	
Mashg'ulot nomining kodi:	31420	
TMR bo'yicha malaka darajasi:	5	
Malakani baholashga qo'yiladigan talablar:	Tavsiya etiladi	
Amaliy tajriba (ish staji)ga qo'yilgan talablar:	1–2 yillik amaliy ish tajribasi talab qilinadi	
Layoqatiga va shaxsiy kompetensiyalarga qo'yilgan talablar:	<p>Maxsus ruxsatlar: Qonun hujjatlarida belgilangan tartibda majburiy dastlabki (ishga kirishda) va davriy tibbiy ko'rikdan (ko'rikdan), shuningdek, navbatdan tashqari tibbiy ko'rikdan (ko'rikdan) o'tish. Nasos stansiyalari, drenaj quvurlari, bosim ostida ishlovchi suv inshootlarida ishlash uchun korxonada ichki hujjatlariga ko'ra bosim ostidagi tizimda ishlashga ruxsatnoma bo'lishi kerak.</p> <p>Ishga munosabat va xulqatvor: -Meliorativ texnikalarning (nasoslar, drenaj qurilmalari, texnika vositalari) tuzilishi, ishlash prinsipi va texnik xizmat ko'rsatish tartibini tushunishi; - Texnik uskunalarni ishga tayyorlash, ularni ishga tushirish va ekspluatatsiya qilishda qatnasha olishi; - Texnika va uskunalardagi sodda nosozliklarni aniqlab, bartaraf etish choralarini bilishi; - Texnik xavfsizlik, ekologik me'yorlar va mehnat muhofazasi qoidalariga rioya qila olishi; - O'z vazifasini bajarishda aniqlik, ishonchlilik, javobgarlik va texnik intizomni namoyon eta olishi. - mehnatni muhofaza qilish va xavfsizlik texnikasi, atrofmuhitni muhofaza qilish, sanitariyagigiyena, yong'in va elektr xavfsizligi qoidalariga rioya qilish.</p>	
Ta'lim darajasiga qo'yilgan talablar:	o'rta maxsus professional ta'lim	
Norasmiy va informal ta'lim bilan bog'liqligi:	boshlang'ich professional ta'lim yoki o'rta professional ta'lim + norasmiy (informal) ta'lim yoki amaliy tajriba	
Kasbiy standartlar reestrda mavjudligi:	-	
Kasbning boshqa mumkin bo'lgan nomlari:	-	
Boshqa kasblar bilan aloqadorligi:	TMR bo'yicha malaka darajasi:	Kasbning nomi:
	5	Texnik meliorator
Mehnat funksiyalarining tasnifi		
Kodi va nomi	Mehnat vazifaalari	
	O`qitish natijalari	
	Mehnat harakatlari:	

E1.5 Melioratsiya tizimlarini loyihaviy hujjatlar asosida o'rganish va tahlil qilish	E1.01.5 Loyihaviy hujjatlar to'plamini yig'ish va tizimlashtirish	1. Loyihaning texnik topshirig'ini qabul qilish va mazmunini tahlil qilish
		2. Hidrologik, iqlimiy va suv resurslariga doir ma'lumotlarni o'rganish va baholash
		3. Melioratsiya tizimlariga oid chizmalar va grafik materiallarni aniqlash va o'rganish
		4. Sug'orish va drenaj tizimlari parametrlarini loyihaviy hujjatlar asosida aniqlash
		5. Hidrotexnik inshootlar (nasos stansiyasi, kanal, kollektor) bo'yicha hujjatlarni o'rganish
		Ko'nikmalar:
		Melioratsiya tizimiga oid chizmalar, xaritalar va sxemalarni o'qish
		Sug'orish, drenaj va inshootlar parametrlari bo'yicha hujjatlarni tahlil qilish
		Gidrotexnik qurilmalar va tizimlar bo'yicha texnik ko'rsatkichlarni aniqlash
		Ekologik ta'sir xulosalarini hujjatlar asosida tahlil qilish
		Loyihaning texnik topshirig'i va hujjatlarini to'g'ri o'qish va talqin qilish
		Bilimlar:
		Melioratsiya tizimlarining turlari va ularning funksional tuzilmasi
	Sug'orish va drenaj tizimlarining asosiy texnik parametrlari	
	Gidrotexnik inshootlar (kanal, nasos, kollektor, damba) loyihasi tuzilishi	
	Loyihasmeta hujjatlari tarkibi va tuzilish prinsiplari	
	Yer resurslari va suv xo'jaligi tizimlarida atrofmuhitni muhofaza qilish asoslari	
	E1.02.5 Tizim elementlari (kanal, quvur, drenaj tarmog'i, nasos stansiyasi va h.k.) o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlash	Mehnat harakatlari:
		1. Tizim tarkibiga kiruvchi elementlarni (kanal, drenaj, quvur, nasos stansiyasi) aniqlash va tavsiflash
		2. Har bir elementning texnologik funksiyasini va o'zaro bog'liqligini aniqlash
3. Tizim bo'ylab suv oqimi yo'nalishini aniqlash va sxemalashtirish		
4. Nasos stansiyasining quvvatiga bog'liq holda suv uzatish zanjirini aniqlash		
5. Sug'orish va drenaj tarmoqlari o'rtasidagi o'zaro ta'sirini baholash		
Ko'nikmalar:		
Melioratsiya tizimidagi asosiy elementlarni chizmalar asosida aniqlash va tavsiflash		
Drenaj va nasos tizimlari o'rtasidagi funksional bog'liqlikni baholash		
Gidrotexnik inshootlarning joylashuvi va ishlash prinsiplarini chizmada tushuntirish		

		Loyihaviy hujjatlar asosida tizimda muvofiqlikni baholash va kamchiliklarni aniqlash
		Tizimdagi elementlar o'rtasidagi o'zaro ta'sirni chizma va jadval orqali ifodalash
		Bilimlar:
		Melioratsiya tizimlarining tuzilishi va ularning asosiy elementlari (kanal, quvur, drenaj, nasos stansiyasi)
		Sug'orish va drenaj tizimlarining texnologik ishlash prinsiplari
		Gidrotexnik inshootlarning vazifalari va ishlash ketmaketligi
		Gidravlik bog'lanishlar (oqim tezligi, quvur diametri, bosim) asoslari
		Tizimda suv oqimini boshqarish prinsiplari
		Sug'orish, drenaj va nasos tizimlari o'rtasidagi texnologik aloqadorlik
	E1.03.5 Geologik va gidrologik sharoitlarga loyiha mosligini tekshirish	Mehnat harakatlari:
		1. Hududning gidrologik holati bo'yicha mavjud ma'lumotlarni yig'ish va o'rganish
		2. Geologik kesim (grunt turlari, qatlam qalinligi, zichligi) bo'yicha loyihaning asoslanganligini tahlil qilish
		3. Yer osti suvlarining chuqurligi va oqim yo'nalishi bo'yicha loyiha yechimlarini baholash
		4. Sug'orish va drenaj tizimlari uchun geologik moslik shartlarini aniqlash
		5. Gidrotexnik inshootlar joylashuvi va grunt mustahkamligi orasidagi bog'liqlikni tahlil qilish
		Ko'nikmalar:
		Geologik va gidrologik ma'lumotlarni loyiha hujjatlaridan ajratib olish va tahlil qilish
		Loyiha hududining yer osti suv holatini xarita va sxemalar asosida tahlil qilish
		Gidrotexnik loyihada zilzila, botqoqlanish yoki sho'rlanish xavflariga qarshi choratadbirlarni aniqlash
		Sug'orish yoki drenaj loyihalarining geologik holatga mos kelishini tekshirish
		Loyihani amaldagi me'yoriy hujjatlar va texnik reglamentlarga muvofiqligini tekshirish
		Bilimlar:
		Gidrologik sharoitlar: yer osti suvlarining sathi, oqim yo'nalishi va mavsumiy o'zgarishlari
		Sug'oriladigan va drenajlanadigan hududlarda suv bilan bog'liq xavf omillari (sho'rlanish, botqoqlanish, eroziya)
		Gidrotexnik inshootlarning (kanal, to'g'on, nasos, drenaj) joylashuvi va gruntga ta'siri
	Geologik sinov natijalari (quduq burg'ulash, laboratoriya tahlillari) asosida xulosa chiqarish usullari	

		Gidrotexnik inshootlarning (kanal, to'g'on, nasos, drenaj) joylashuvi va gruntga ta'siri
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Melioratsiya tizimi elementlari (kanal, quvur, drenaj, nasos stansiyasi va boshqalar) o'rtasidagi texnologik va funksional bog'liqlikni aniqlashda aniqlik, muvofiqlik va texnik asoslanganlikni ta'minlaydi
		2. Loyihaviy hujjatlarni saralash, tizimlashtirish va muvofiqlashtirish ishlarini mustaqil amalga oshiradi.
		3. Ish faoliyatini tegishli metodik ko'rsatmalar, loyiha standartlari va texnik hujjatlar asosida rahbarliksiz olib borish qobiliyatiga ega.
		4. Aniqlangan muammoli holatlar bo'yicha texnik tavsiyalar ishlab chiqadi va ularni mustaqil ravishda loyiha jamoasiga taqdim etadi
E2.5 Melioratsiya tizimlarining texnik holatini nazorat qilish	E2.01.5 Melioratsiya tizimlari holatini rejalashtirilgan tekshiruv asosida ko'zdan kechirish	Mehnat harakatlari:
		1. Melioratsiya tizimlari ro'yxatini shakllantirish va ko'zdan kechirish rejasini tuzish
		2. Kanal, kollektor, drenaj va nasos tizimlarining vizual ko'rikdan o'tkazilishi
		3. Nasos uskunalari, klapan va quvurlarning texnik holatini baholash
		4. Tizimdagi yoriqlar, o'pirilish, loyqa to'planishi kabi nuqsonlarni aniqlash
		Ko'nikmalar:
		Nasoslar, quvurlar, o'lchov asboblari (sath o'lchagich, manometr, sensor) bilan ishlash
		Texnik holat to'g'risida foto va yozma hisobot tayyorlash
		Vizual va asbobskunaviy tekshiruv o'tkazish
		Rejalashtirish, tashkillashtirish va ish jarayonini muvofiqlashtirish
		Bilimlar:
		Gidrotexnik inshootlarning (kanal, kollektor, drenaj, nasos stansiyasi) tuzilishi va ishlash prinsiplari
	Melioratsiya tizimlarining turlari va ularning funksional vazifalari	
	Suv resurslaridan foydalanish me'yorlari va texnik reglamentlar	
	Diagnostika va texnik nazorat usullari	
	Monitoring va hisobot tuzish bo'yicha metodikalar	
	E2.02.5 Gidromeliorativ qurilmalarning ishlashini kuzatish	Mehnat harakatlari:
		1. Gidromeliorativ qurilmalarning (kanal, kollektor, drenaj, nasos stansiyasi) ish rejimini tekshirish
		2. Suv sathi, bosim va oqim tezligini real vaqt rejimida kuzatish
		3. Nasos agregatlari, quvurlar, klapanlar va boshqa jihozlarning ish faoliyatini nazorat qilish
		4. Qurilmalarda nosozlik yoki og'ish holatlari aniqlanganda bu haqda mutasaddi shaxslarga xabar berish

		Ko'nikmalar:
		Gidromeliorativ inshootlar ish faoliyatini real vaqtda kuzatish
O'lchov asboblari va nazorat qurilmalari (manometr, sensor, sath o'lchagich)dan foydalanish		
Qurilmadagi normal va og'ish holatlarini ajrata olish		
Nosozlik belgilarini aniqlash va bu haqida rahbariyatga o'z vaqtida xabar berish		
Oqim, bosim va suv sarfi o'zgarishlarini tahlil qilish va hujjatlashtirish		
Bilimlar:		
Gidromeliorativ qurilmalar (kanallar, drenajlar, kollektorlar, nasos stansiyalari)ning tuzilishi va ishlash prinsiplari		
Suv bosimi, sathi, oqim tezligi va suv sarfi tushunchalari		
Gidrotexnika tizimlarida o'lchov asboblari (manometr, suv o'lchagichlar, avtomatik sensorlar)dan foydalanish tamoyillari		
Favqulodda holatlar xavfsizlik choralari va texnika xavfsizligi qoidalari		
Qurilma pasporti, ekspluatatsiya hujjatlari va ish rejimlari		
E2.03.5 Tizimdagi nosozliklarni aniqlash va hujjatlashtirish	Mehnat harakatlari:	
	1. Qurilma va tizimlarni ko'zdan kechirish orqali dastlabki nosozlik belgilarini aniqlash	
	2. Sensor, o'lchagichlar va boshqa nazorat vositalari yordamida texnik og'ishlarni qayd etish	
	3. Suv bosimi, sath, oqim tezligi kabi o'zgarishlarni me'yordan chetga chiqishini aniqlash	
	4. Nosozlik joylarini fotosuratga olish va tegishli o'lchamlarni qayd qilish	
	5. Nosozlikni bartaraf etish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqish yoki xizmat talabnomasi tuzish	
	Ko'nikmalar:	
	Nosozlik alomatlarini tezda aniqlash va baholash	
	Sensor, o'lchagichlar yordamida og'ishlarni aniqlash va tahlil qilish	
	Nosoz joyni aniqlab, uni aniq tavsiflash (joylashuvi, hajmi, ta'siri)	
	Maxsus aktlar, texnik jurnal va hisobotlarni to'g'ri to'ldirish	
	Nosozliklarni hujjatlashtirishda raqamli vositalardan (kompyuter, kamera) foydalanish	
	Tizim bo'yicha tuzilgan hujjatlarni texnik xizmatlarga topshirish va izohlash	
	Bilimlar:	
	Gidromeliorativ tizimlarning ishlash tamoyillari va tuzilmasi	
Nasos, klapan, quvur, drenaj va kollektor tarmog'i elementlari haqida texnik ma'lumot		

		Nosozlik turlari: mexanik, gidravlik, elektr va ularning sabablari
		Texnik diagnostika usullari: vizual, akustik, instrumental
		Texnik hujjatlashtirish va akt tuzish qoidalari
		Mehnat xavfsizligi va texnika xavfsizligi talablari
	Mas'uliyat va mustaqillik:	Ish jarayonida me'yoriy hujjatlar asosida qaror qabul qilish huquqiga ega
		Tizimdagi nosozliklarni aniqlash, ularni baholash va hujjatlashtirishni mustaqil amalga oshiradi
		Nosozlik haqida tuzilgan hujjatlar (akt, foto, o'lchov natijalari, hisobot)ning aniqligi va huquqiy kuchga ega bo'lish
		Gidromeliorativ tizimlarning texnik holatini doimiy nazorat qilish
		Texnik ko'rsatkichlarni (bosim, sath, oqim va b.) tahlil qilish va xulosa chiqarishda tashabbus ko'rsatadi
E3.5 Meliorativ texnika va uskuna ishlashini nazorat qilish	E3.01.5 Meliorativ texnika va uskunaning ishga tayyorligini tekshirish	Mehnat harakatlari:
		1. Texnika va uskunaning tashqi ko'rinishini vizual tekshirish
		2. Texnik hujjatlarni (ekspluatatsiya qo'llanmasi, texnik pasport) o'rganish
		3. Ishga tayyorlik uchun mexanik qismlarni (motor, transmissiya, gidravlika) tekshirish
		4. Elektr jihozlari va boshqaruv tizimlarini ishga tayyorligini sinovdan o'tkazish
		5. Nosozlik yoki kamchilik aniqlansa, texnik xizmat ko'rsatish bo'limiga xabar berish
		Ko'nikmalar:
		Texnik va vizual tekshiruvlar o'tkazish
		Ishga tayyorlikni baholash uchun o'lchov va sinov qurilmalaridan foydalanish
		Tekshiruv natijalarini to'g'ri qayd etish va hisobotlar tayyorlash
		Muammolarni aniqlash va tegishli xizmatlarga xabar berish
		Xavfsizlik qoidalariga rioya qilish
		Bilimlar:
		Meliorativ texnika va uskunaning tuzilishi va ishlash prinsiplari
		Texnik hujjatlar va ekspluatatsiya qo'llanmalari
		Mexanik, elektr va gidravlik tizimlarning ishga tayyorlik talablari
		Ish xavfsizligi va texnika xavfsizligi qoidalari
		Diagnostika va sinov usullari
		1. Ishga tushirishdan oldin texnika va uskunaning ishga tayyorligini qayta tekshirish

	E3.02.5 Texnika va uskunani ishga tushirish va ishlash jarayonini nazorat qilish	2. Ishlash parametrlarini (tezlik, bosim, harorat, yoqilg'i sarfi) doimiy monitoring qilish
		3. Texnik nosozliklar va buzilishlarni o'z vaqtida aniqlash
		4. Zarurat bo'lganda texnik xizmat ko'rsatish yoki ta'mirlash guruhlariga xabar berish
		5. Avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlari va monitoring qurilmalaridan foydalanish
		Ko'nikmalar:
		Ishga tushirish amaliyotlarini to'g'ri bajarish
		Parametrlarni o'lchash, monitoring qilish va natijalarni tahlil qilish
		Nosozliklarni aniqlash va ularga tezkor javob berish
		Hujjatlarni yuritish va hisobotlar tayyorlash
		Xavfsizlik talablariga qat'iy rioya qilish
	Bilimlar:	
	Meliorativ texnika va uskunaning ishga tushirish tartiblari	
	Texnik parametrlarni o'lchash va monitoring qilish usullari	
	Texnik nosozliklar belgilarini aniqlash va ularning sabablari	
	Avtomatlashtirilgan boshqaruv va monitoring tizimlari asoslari	
	E3.03.5 Texnik xizmat ko'rsatish ishlarini nazorat qilish	Mehnat harakatlari:
		1. Texnik xizmat ko'rsatish rejasini o'rganish va bajarilishini nazorat qilish
		2. Texnika va uskunaning texnik holatini muntazam tekshirish
		3. Texnik xizmat ko'rsatish ishlarini bajarayotgan xodimlarning faoliyatini kuzatish
		4. Zarur texnik vositalar, ehtiyot qismlar va materiallar yetarilishini ta'minlash
5. Nosozliklar va kamchiliklarni aniqlash va ularni bartaraf etish bo'yicha chora ko'rish		
Ko'nikmalar:		
Texnik xizmat ko'rsatish ishlarini samarali nazorat qilish		
Xodimlarning ish faoliyatini baholash va yo'naltirish		
Muammolarni aniqlash va ularni hal qilish bo'yicha tavsiyalar berish		
Hisobotlar tayyorlash va taqdim etish		
Xavfsizlik qoidalariga qat'iy rioya qilishni ta'minlash		
Bilimlar:		
Texnik xizmat ko'rsatishning rejalashtirilishi va tashkil etilish usullari		
Meliorativ texnika va uskunaning konstruksiyasi va ishlash prinsiplari		
Ta'mirlash va profilaktika ishlarining asosiy usullari		
Texnika xavfsizligi va mehnat muhofazasi qoidalari		
Hisobot berish va hujjatlarni yuritish tartibi		
Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Meliorativ texnika va uskuna ishga tayyorligini, ishga tushirilishini va samarali ishlashini ta'minlaydi	

		2. Texnik xizmat ko'rsatish va ta'mirlash ishlarining sifati va o'z vaqtida bajarilishini nazorat qiladi.
		3. Meliorativ texnika va uskunaning ishga tayyorligini, ishga tushirilishini va ishlash jarayonini mustaqil tarzda tekshiradi va nazorat qiladi.
		4. Nosozlik va kamchiliklar yuzaga kelganda, ularni bartaraf etish uchun tegishli xizmatlarga o'z tashabbusi bilan murojaat qiladi.
Texnik va/yoki texnologik talab	<ul style="list-style-type: none"> - Meliorativ texnika va uskunalarning konstruksiyasi, ishlash prinsiplari va texnik xususiyatlarini yaxshi bilishi kerak. - Texnika va uskunalarni ishga tushirish, ishlash jarayonini monitoring qilish, nosozliklarni aniqlash va bartaraf etish bo'yicha texnologik jarayonlarni chuqur tushunishi lozim. - Texnik xizmat ko'rsatish, profilaktika va ta'mirlash ishlarini tashkil etish va nazorat qilish jarayonlarida zamonaviy usullar va texnologiyalarni qo'llay olishi zarur. - Texnik va texnologik hujjatlarni (ekspluatatsiya qo'llanmalari, texnik pasportlar, nazorat va tekshiruv aktlari) to'liq o'qiy bilishi va ular asosida ish olib borishi kerak. 	

Kasbning nomi:	Nasos stansiyasi va gidrotexnik qurilmalar jihozlarini ta'mirlash va o'rnatish bo'yicha texnik	
Mashg'ulot nomining kodi:	3115047	
TMR bo'yicha malaka darajasi:	5	
Amaliy tajriba (ish staji)ga qo'yilgan talablar:	5daraja uchun 2–3 yillik amaliy ish tajribasi talab qilinad	
Layoqatiga va shaxsiy kompetensiyalarga qo'yilgan talablar:	<p>Maxsus ruxsatlar: Qonun hujjatlarida belgilangan tartibda majburiy dastlabki (ishga kirishda) va davriy tibbiy ko'rikdan (ko'rikdan), shuningdek, navbatdan tashqari tibbiy ko'rikdan (ko'rikdan) o'tish. Ishchi kasbi sertifikati</p> <p>Ishga munosabat va xulqatvor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rahbarlariga o'z vaqtida va to'g'ri ma'lumotlarni taqdim etish; - o'z bilimi, tajribasi va vakolati doirasida qarorlar qabul qilish; - Nasos tizimi va gidrotexnik qurilmalarning xavfsiz, uzluksiz ishlashi uchun javobgarlikni his qilish; - mehnatni muhofaza qilish va xavfsizlik texnikasi, atrofmuhitni muhofaza qilish, sanitariyagigiyena, yong'in va elektr xavfsizligi qoidalariga rioya qilish. 	
Ta'lim darajasiga qo'yilgan talablar:	o'rta maxsus professional ta'lim	
Norasmiy va informal ta'lim bilan bog'liqligi:	boshlang'ich professional ta'lim yoki o'rta professional ta'lim + norasmiy (informal) ta'lim yoki amaliy tajriba	
Kasbiy standartlar reestrda mavjudligi:	-	
Kasbning boshqa mumkin bo'lgan nomlari:	-	
Boshqa kasblar bilan aloqadorligi:	TMR bo'yicha malaka darajasi:	Kasbning nomi:
	5	Nasos stansiyasi va gidrotexnik qurilmalar jihozlarini ta'mirlash va o'rnatish bo'yicha texnik
Mehnat vazifalarining tasnifi		
Kodi va nomi	Mehnat funksiyalari	
F1.5 Montaj va ta'mirlash ishlari uchun kerakli chizmalar, sxemalar, texnik shartlarni o'rganish va tayyorlash	F1.01.5 Montaj va ta'mirlash ishlari uchun kerakli chizmalar, sxemalar, texnik shartlarni o'rganish va tayyorlash	O'qitish natijalari
		Mehnat harakatlari:
		1. Ishga oid texnik chizmalar, sxemalar va texnik shartnomalarni olish va ularni to'liqligi hamda mosligini tekshirish
		2. Chizma va sxemalardagi qurilma qismlari, ulanishlar va ish jarayonini tushunish, asosiy texnik talablarni aniqlash
		3. Qurilmalarni yig'ish va ta'mirlash bosqichlarini chizmalar asosida ketmaket belgilash

		4. Ish jarayonida yuzaga kelgan o'zgarishlar, qo'shimchalar bo'yicha chizmalar yoki ish hujjatlarini tayyorlash
		5. Ish davomida chizma va texnik shartlar talablariga to'liq amal qilinishini ta'minlash
		Ko'nikmalar:
		Chizmalar, sxemalar va texnik shartlarni to'g'ri tushunish va izohlash
		Ish jarayonini chizmalar asosida bosqichmabosqich tashkil etish
		Texnik hujjatlarni tayyorlash
		Aloqa va ma'lumot uzatish
		Bilimlar:
		Texnik chizmalar va sxemalar nazariyasi
		Montaj va ta'mirlash texnologiyasi asoslari
		Texnik shartlar va spetsifikatsiyalar
		Ishlatiladigan materiallarning xususiyatlari, chidamliligi va muvofiqligi
		Mehnat muhofazasi va xavfsizlik qoidalari
		Mas'uliyat mustaqillik:
2. Ish xavfsizligi qoidalariga amal qilinishini nazorat qilish		
3. Montaj va ta'mirlash ishlari sifatiga javob berish		
4. Kutilmagan muammolarni mustaqil hal etish uchun qarorlar qabul qilish		
F2.5 Nasos stansiyalari jihozlarni montajga tayyorlash va o'rnatish	F2.01.5 Asosiy jihozlar (nasoslar, armaturalar, quvurlar) va yordamchi mexanizmlarni joylashtirish	Mehnat harakatlari:
		1. Nasoslar, armaturalar, quvurlar va boshqa jihozlarni ish joyiga olib kelish
		2. Jihozlarni joylashtirish joyini aniqlash
		3. Nasos, armatura va quvurlarni mahkamlash uchun vint, murvat, klemmlar va boshqa mahkamlash elementlaridan foydalanish
		4. O'rnatilgan jihozlarni sinovdan o'tkazish (bosim sinovi, nasos ishlashini tekshirish)
		Ko'nikmalar:
		Nasoslar, armaturalar va quvurlarni o'rnatish va mahkamlash
		Yordamchi mexanizmlardan (kran, blok, arqon) xavfsiz foydalanish
		O'rnatish jarayonida yuzaga keladigan texnik muammolarni aniqlash va ularni bartaraf etish
		Quvurlarni joylashtirish va ularni birbiriga to'g'ri ulash
		Bilimlar:
		Nasoslar, armaturalar va quvurlar haqida asosiy texnik ma'lumotlar
Nasoslar va armaturalarning ishlash mexanizmi		

		Texnik chizmalar va diagrammalar
		Tizim bosimi, oqim va harorat parametrlarining normativlari
		Texnika xavfsizligi va mehnat muhofazasi talablari
	F2.02.50ʻrnatilayotgan uskunalarning toʻgʻri joylashuvi va muvofiqligini nazorat qilish	Mehnat harakatlari:
		1. Loyiha va texnik hujjatlarni tayyorlash va oʻrganish
		2. Nazorat obyekti (ish joyi)ni tayyorlash va tekshirish
		3. Kerakli oʻlchov asboblarini (metr, goniometr, suv balansi va boshqalar) olib kelish va tayyorlash
		4. Uskunaning oʻlchamlari va pozitsiyasini oʻlchash
		Koʻnikmalar:
		Texnik chizmalarni oʻqish va tahlil qilish
		Metr, goniometr, suv balansi kabi oʻlchov vositalaridan foydalanish
		Jihozlarning oʻrnatilgan joylashuvini loyiha talablariga muvofiqligini tekshirish
		Muammoni bartaraf etish boʻyicha takliflar berish
		Texnik holatni vizual va funksional tekshirish
		Bilimlar:
		Uskunalar va jihozlar haqida texnik bilimlar
		Texnik chizmalar va loyiha hujjatlari
	Oʻlchov asboblarining ishlash printsiplari va ulardan foydalanish qoidalari	
	Oʻrnatish va nazorat qilish boʻyicha sanoat standartlari va meʼyoriy hujjatlar	
	Ishlab chiqarish xavfsizligi qoidalari	
Masʼuliyat va mustaqillik:	1. Oʻrnatilayotgan uskuna joylashuvi va oʻlchamlarini loyiha va texnik chizmalar asosida toʻgʻri nazorat qilish	
	2. Uskunalar va yordamchi mexanizmlarning toʻgʻri ishlatilishini taʼminlash	
	3. Oʻlchov va nazorat ishlarini oʻz bilim va tajribasiga tayangan holda amalga oshirish	
	4. Oddiy texnik masalalar va oʻlchov natijalariga asoslanib, ish jarayonida yuzaga keladigan kichik muammolarni mustaqil hal qilish	
	5. Murakkab va loyiha talablari bilan bogʻliq masalalarda mutaxassislar yoki rahbariyat bilan maslahatlashish	
F3.5 Gidrotexnik inshootlardagi texnologik jihozlarni	F3.01.5 Toʻgʻon, suv ombori, kanal, suv chiqarish tizimi jihozlarini texnik tekshirish	Mehnat harakatlari: 1. Jihozlarning (toʻgʻon sathidagi valflar, suv chiqarish quvurlari, shlyuzlar) vizual holatini koʻzdan kechirish 2. Ishchi qismlarni funksional tekshirish 3. Oʻlchov asboblarini tekshirish va kalibrlash

sozlash va tekshirish		4. Elektr va avtomatika tizimlarini sinovdan o'tkazish
		5. Yog'lash va texnik xizmat ko'rsatish
		Ko'nikmalar:
		Jihozlarning texnik holatini aniqlash
		Suv sathi, bosim, oqim tezligi va elektr parametrlarini o'lchash
		Jihozlarni sinovdan o'tkazish va sozlash
		Texnik tekshiruv natijalarini to'g'ri rasmiylashtirish
		Kerakli texnik xizmatlarni ko'rsatish (yog'lash, tozalash, qismlar almashtirish)
		Bilimlar:
		Gidrotexnik inshootlar tuzilishi
		Nasoslar, klapanlar, shlyuzlar, datchiklar va ularning tuzilishi
		Texnik diagnostika asoslari
		Elektr va avtomatika tizimlari
		Suv xo'jaligi obyektlarida xavfsiz ishlash qoidalari
		Chizmalar, sxemalar, pasportlar va ekspluatatsiya yo'riqnomalari
		Mehnat harakatlari:
		1. Sinov uchun zarur o'lchov asboblari (manometrlar, oqim o'lchagichlar, darajametrlar va h.k.) tanlash va ularga dastlabki sozlash ishlarini amalga oshirish
		2. Sizma, oqish yoki boshqa mexanik nuqsonlarning mavjudligini aniqlash uchun vizual va instrumentlar yordamida nazoratni amalga oshirish
		3. Oqim o'lchov asboblari yordamida tizimdan o'tayotgan suyuqlik (suv) sarfini aniqlash
		4. Tizimning turli nuqtalarida bosimni o'lchash (kirish, chiqish, oraliq bosqichlar)
	5. Suv sathini o'lchash qurilmalarining texnik holatini baholash	
	Ko'nikmalar:	
	Bosim ostida tizimni sinovdan o'tkazish	
	O'lchov asboblari bilan ishlash	
	Tizim ish rejimini monitoring qilish	
	Avtomatik nazorat va signalizatsiya tizimlarini sinash	
	Tahlil qilish va texnik xulosa chiqarish	
	Bilimlar:	
	Gidrotexnik tizimlar va inshootlar tuzilishi va ishlash prinsiplari	
	Germetiklik va gidrostatik bosim sinovlari metodikasi	
	Oqim, bosim va daraja o'lchov asboblari va uskunalari	
	Sinov va texnik nazorat normalari	
	F3.02.5 Germetiklik, oqim, bosim va daraja ko'rsatkichlarini sinovdan o'tkazish	

	Mas'uliyat mustaqillik:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bosim ostida o'tkaziladigan sinovlarda texnika xavfsizligi va mehnat muhofazasi qoidalariga rioya qilish 2. Aniqlangan nosozliklar haqida mas'ul shaxslarga xabarnoma taqdim etish va ularni hujjatlashtirish 3. Sinov rejasi va o'tkazish tartibini texnik topshiriq asosida mustaqil ishlab chiqish 4. Sinov davomida ish jarayonini ustuvorliklarga ko'ra mustaqil tashkil etish va operativ qarorlar qabul qilish
Texnik va/yoki texnologik talab		<ul style="list-style-type: none"> - Ish jarayonida barcha texnik hujjatlar muntazam yangilanib borilish; - Jihozlarni o'rnatishda va sozlashda xavfsizlik standartlari (elektr, mexanik, gidravlik) qat'iy rioya qilish; - Montaj va ta'mirlash ishlarining sifat nazorati olib boriladi, nojo'ya holatlar oldindan bartaraf etish - Texnologik jarayonlar ketmaketligi buzilmasligi, har bir bosqich yakunlanmasdan keyingi bosqichga o'tmaslik tavsiya etiladi.

Kasbning nomi:	Nasoslar va nasos stansiyalaridan foydalanish xizmati texnigi	
Mashg'ulot nomining kodi:	31150	
TMR bo'yicha malaka darajasi:	5	
Malakani baholashga qo'yiladigan talablar:	Tavsiya etiladi	
Amaliy tajriba (ish staji)ga qo'yilgan talablar:	2–3 yillik amaliy ish tajribasi talab qilinad	
Layoqatiga va shaxsiy kompetensiyalarga qo'yilgan talablar:	<p>Maxsus ruxsatlar: Qonun hujjatlarida belgilangan tartibda majburiy dastlabki (ishga kirishda) va davriy tibbiy ko'rikdan (ko'rikdan), shuningdek, navbatdan tashqari tibbiy ko'rikdan (ko'rikdan) o'tish. Ishchi kasbi sertifikati</p> <p>Ishga munosabat va xulqatvor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rahbarlariga o'z vaqtida va to'g'ri ma'lumotlarni taqdim etish; - o'z bilimi, tajribasi va vakolati doirasida qarorlar qabul qilish; - Nasos tizimi va gidrotexnik qurilmalarning xavfsiz, uzluksiz ishlashi uchun javobgarlikni his qilish; - mehnatni muhofaza qilish va xavfsizlik texnikasi, atrofmuhitni muhofaza qilish, sanitariyagiyena, yong'in va elektr xavfsizligi qoidalariga rioya qilish. 	
Ta'lim darajasiga qo'yilgan talablar:	o'rta maxsus professional ta'lim	
Norasmiy va informal ta'lim bilan bog'liqligi:	boshlang'ich professional ta'lim yoki o'rta professional ta'lim + norasmiy (informal) ta'lim yoki amaliy tajriba	
Kasbiy standartlar reestrida mavjudligi:	-	
Kasbning boshqa mumkin bo'lgan nomlari:	-	
Boshqa kasblar bilan aloqadorligi:	TMR bo'yicha malaka darajasi:	Kasbning nomi:
	5	Nasoslar va nasos stansiyalaridan foydalanish xizmati texnigi
Mehnat funksiyalarining tavsifi		
Kodi va nomi	Mehnat vazifalari	
G1.5 Nasos stansiyalarining ish holatini nazorat qilish	G1.01.5 Ishlayotgan nasos agregatlarining holatini texnik jihatdan tahlil qilish	O'qitish natijalari
		Mehnat harakatlari:
		1. Nasos agregatining ishlash parametrlarini yig'ish va tahlil uchun dastlabki monitoringni amalga oshirish
		2. O'lchov asboblari va datchiklar ko'rsatkichlarini normativ ma'lumotlar bilan solishtirish
		3. Nasos dvigateli, mufta, rotor, podshipnik va muhrlar holatini kuzatish
		4. Agregatning ekspluatatsion ko'rsatkichlarida yuzaga kelgan og'ishlar sabablarini texnik jihatdan izohlash
		Ko'nikmalar:

		Ishlash parametrlarini to'g'ri o'lchash va nazorat qilish
		Avtomatik boshqaruv tizimlari ma'lumotlarini tahlil qilish
Mexanik nosozliklarni aniqlash va ularni baholash		
Energiya samaradorligi va ish faoliyatini baholash		
Tahlil natijalariga asoslangan texnik xulosa va tavsiyalar tayyorlash		
Mehnat va texnika xavfsizligi qoidalariga amal qilish		
Bilimlar:		
Nasos agregatlari konstruksiyasi va ishlash prinsiplari		
Ishlash parametrlarini o'lchash usullari (bosim, oqim, harorat, titrash, quvvat)		
Energiya samaradorligi ko'rsatkichlari va ularni baholash usullari		
Texnik hujjatlarni yuritish va hisobot tayyorlash qoidalar		
G1.02.5 Bosim, harorat, oqim, elektr sarfi va boshqa ish parametrlarini monitoring qilish	Mehnat harakatlari:	
	1. Ishlayotgan uskunalar va tizimlarning ish parametrlarini o'lchash uchun o'lchov asboblarini tayyorlash va sozlash	
	2. Bosim, harorat, oqim, elektr energiyasi sarfi va boshqa ko'rsatkichlarni muntazam o'lchash va qayd etish	
	3. O'lchov asboblarining ko'rsatkichlarini me'yoriy qiymatlar bilan solishtirish	
	4. Monitoring jarayonida aniqlangan normadan og'ishlarni qayd etish va ularni tahlil qilish	
	5. Aniqlangan nosozliklar yoki o'zgarishlar haqida zudlik bilan tegishli bo'limlarga xabar berish	
	6. Monitoring natijalariga asoslangan tavsiyalar ishlab chiqish va ularni rahbariyatga taqdim etish	
	Ko'nikmalar:	
	Ish parametrlarini to'g'ri va aniq o'lchash	
	Monitoring ma'lumotlarini to'plash, qayd etish va tahlil qilish	
	O'lchov asboblarini kalibrlash va ularga texnik xizmat ko'rsatish	
	Avtomatik monitoring tizimlari bilan ishlash	
	Hisobot va texnik hujjatlarni rasmiylashtirish	
	Mehnat va texnika xavfsizligi qoidalariga rioya qilish	
	Bilimlar:	
	Ish parametrlarini o'lchash uskunalari va asboblari turlari hamda ishlash prinsiplari	
	Bosim, harorat, oqim, elektr energiyasi sarfi va boshqa parametrlarning normativ qiymatlari	
	O'lchov uskunalari kalibrlash va texnik xizmat ko'rsatish tartibi	
	Texnik hujjatlarni yuritish va hisobotlar tayyorlash qoidalari	
	Mehnat muhofazasi va texnika xavfsizligi talablari	

	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Nasos agregatlari va ularning ish parametrlarini (bosim, harorat, oqim, elektr sarfi va boshqalar) texnik jihatdan to'g'ri va ishonchli tahlil qilish
		2. Texnik xulosalar, tavsiyalar va monitoring natijalarini to'g'ri, aniq va me'yoriy talablar asosida tayyorlash va rasmiylashtirish
		3. Mehnat muhofazasi va texnika xavfsizligi talablariga qat'iy rioya qilish va ularni bajarilishini ta'minlash
		4. Nasos agregatlari va ish parametrlarini monitoring qilish va texnik tahlil jarayonlarini mustaqil tashkil etish
		5. Aniqlangan nosozliklar va o'zgarishlarni dastlabki baholash hamda kerakli choratadbirlarni belgilash
		6. Texnik hisobotlar, xulosalar va tavsiyalarni mustaqil tayyorlash va rahbariyatga taqdim etish
Texnik va/yoki texnologik talab	<ul style="list-style-type: none"> - Ish jarayonida barcha texnik hujjatlar muntazam yangilanib borilish; - Jihozlarni o'rnatishda va sozlashda xavfsizlik standartlari (elektr, mexanik, gidravlik) qat'iy rioya qilish; - Montaj va ta'mirlash ishlarining sifat nazorati olib boriladi, nojo'ya holatlar oldindan bartaraf etish <p>Texnologik jarayonlar ketmakteligi buzilmasligi, har bir bosqich yakunlanmasdan keyingi bosqichga o'tmaslik tavsiya etiladi.</p>	

V. Kasbiy standartning texnik ma'lumotlari

5.1. Kasbiy standartning rekvizitlari

1.	Kasbiy malakalarni rivojlantirish bo'yicha tarmoq kengashining tasdiqlash hujjatlari:	Suv xo'jaligi sohasida kasbiy malakalarni rivojlantirish bo'yicha tarmoq kengashining 2026-yil 1-maydagi 2-son bayoni
2.	Milliy malaka tizimini rivojlantirish institutining xulosasi:	KS-0127-sonli xulosa, 27.03.2026.
3.	Kasbiy standart talqini va ishlab chiqilgan sanasi:	1.0 – talqin, 27.03.2026.
4.	Taxminiy qayta ko'rib chiqish sanasi:	27.03.2031.

5.2. Kasbiy standartni ishlab chiqishga mas'ul tashkilot

Suv xo'jaligi vazirligi

(tashkilot nomi)

Vazir

Xamrayev Shavkat Raximovich

(rahbarning lavozimi, imzosi va F.I.O.)

5.3. Kasbiy standartni ishlab chiqishda ishtirok etgan tashkilot (korxonalar) to'g'risida ma'lumot

T/r	Ishlab chiquvchilar to'g'risida ma'lumot	
	Ish joyi va lavozimi	Familiyasi, ismi, otasining ismi
1.	Suv xo'jaligi vazirining birinchi o'rinbosari – Suv xo'jaligi obyektlarini ekspluatatsiya qilish agentligi direktori	Ishpulatov Z.
2.	Suv xo'jaligi vazirligi Inson resurslarini rivojlantirish va boshqarish bo'limi boshlig'i	Alikulova D.
3.	Qoraqalpog'iston Respublikasi Suv xo'jaligi vaziri	Yusupov B.
4.	Amu-Buxoro irrigatsiya tizimlari havza boshqarmasi boshlig'i	Fayzillayev E.
5.	Amu-Qashqadaryo irrigatsiya tizimlari havza boshqarmasi boshlig'i	Siddikov F.
6.	“Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti” Milliy tadqiqot universiteti prorektori	Xudayarov B.
7.	Mingbuloq tumani 4-son texnikumi direktori	Parpiyev I.
8.	Qo'shko'pir tumani 4-son texnikumi direktori	Xasanov Z.
9.	Irrigatsiya va suv muammolari ilmiy-tadqiqot instituti direktori	Urazkeldiyev A.
10.	Suv xo'jaligi vazirligi Inson resurslarini rivojlantirish va boshqarish bo'limi bosh mutaxassisi – Tarmoq kengashi kotibi	Xikmatov S.



**SUV XO‘JALIGI SOHASIDA KASBIY MALAKALARNI
RIVOJLANTIRISH BO‘YICHA TARMOQ KENGASHI**

KASBIY STANDART

**NASOS QURILMALARI VA GIDROTEXNIKA
JIHOZLARINING EKSPLUATATSIYASI,
TA‘MIRI VA XIZMAT KO‘RSATISH BO‘YICHA
MUTAXASSIS**